

**Változások a jogi személyek nyilvántartásában- kiemelt
figyelemmel a gazdasági társaságok működésére**

Kézirat lezárásának dátuma

2024.12.11.

Alulírott szerző akként nyilatkozom, hogy a dolgozat készítése során nem használtam mesterséges intelligenciát.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	4
II. Történeti előzmények	5
1. A cégeljárás történeti fejlődése	5
2. Jelenlegi szabályozás áttekintése	9
3. Nemzetközi kitekintés	12
III. 2021. évi XCII. törvény főbb rendelkezései	16
1. A törvény célja és általános célkitűzései	16
2. A cégeljárásra vonatkozó legfontosabb változások	17
IV. Változások az új törvény fényében	19
1. A törvény hatálya és a nyilvántartásban szereplő jogalanyok köre	19
2. A nyilvántartási eljárások	22
3. A cégeljárás	25
V. Az új törvény gyakorlati alkalmazása és kihívásai	30
VI. Következtetések és összegzés	36
Irodalomjegyzék	37
Felhasznált jogszabályok jegyzéke	39

I. Bevezetés

A jogi személyek nyilvántartási modelljei az utóbbi évtizedekben jelentős fejlődésen mentek keresztül figyelemmel a kezdetleges papíralapú, majd a jelenlegi elektronikus modellre. A fejlesztés és egyúttal korszerűsítés több célt is szolgált, így például a bíróságokra nehezedő adminisztratív terhek csökkentését a technika eszközeinek kihasználásával. A jogi személyek nyilvántartása azonban egy tág kategória, amely magába foglalja a cégnyilvántartást, valamint civil szervezetek nyilvántartását is.

Kutatásom tárgyát a cégnyilvántartás, valamint az azzal kapcsolatos eljárások jövőbeni változásainak vizsgálata képezik, amelyhez azonban elengedhetetlen más, a jogi személyek kategóriájába sorolható jogalanyok átfogó vizsgálata is. Ennek indoka az, hogy a – tervek szerint- 2026. január 01. napján hatályba lépő 2021. évi XCII. törvény a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról (a továbbiakban: Jszytv.) nem csak a cégek, hanem a tervezet 1. § (1) bekezdésében¹ nevesített jogalanyok nyilvántartását is megreformálná. Ez a reform legfőképpen egy egységes nyilvántartásban mutatkozna meg. Az egységes nyilvántartás azonban nem egy új elképzelés, Sárközy Tamás² már korábban is hangsúlyozta, hogy mind a célszerűség, mind pedig a hatékonyság szempontjából ideális lenne egy minden jogi személyre is kiterjedő, elektronikus állami nyilvántartási rendszer bevezetése. Erre a korábbiakban anyagi jogi okokból, valamint a költségvetési források hiánya miatt nem került sor.³ A fentiekben említett Jszytv. azonban 2026-ra kilátásba helyezte ennek megvalósítását, amely nem csak a nyilvántartást és az azzal kapcsolatos egyes eljárásokat, hanem a jogalkalmazói munkát is megreformálná.

Dolgozatomban azon túl, hogy a 2021. évi XCII. törvény cégekre vonatkozó főbb módosításait mutatom be, kutatom a gyakorlati életre vonatkozó esetleges hatásait is a jogalkalmazó szervek és a jogi képviselők szempontjából. Az általam vizsgált jogalkalmazói szerv a hazánk egyik törvényszékén működő cégbíróság, ahol az ott tevékenykedő cégbíróval interjút készítettem a vonatkozó jogszabály elméleti és gyakorlati kérdései tekintetében. Tagadhatatlan ugyanis, hogy a törvény által bevezetni kívánt reformok nem csupán a nyilvántartó szerveket érintik, hanem ugyanúgy a jogi képviselők esetén is fokozott digitalizációt, valamint egyéb intézkedéseket követelnek meg. Kutatásom során arra keresem a

¹ A nyilvántartás tartalmazza a civil, valamint egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek, társasházak, továbbá olyan jogi és nem jogi személyek adatait, amelyek nyilvántartásával összefüggő határozathozatali eljárást nem bíróság folytatja le, és amelyek adatainak nyilvántartásba vételét törvény rendeli el, továbbá a törvény által létrehozott jogi személyek adatait.

² Sárközy Tamás (1940- 2020)

³ Sárközy Tamás: A jogi személyek státusnyilvántartásának fejlesztésről. Magyar Jog 2015/4., 193-194.o.

választ, hogy miként befolyásolják a bíróságok eljárását és működését az egyes nyilvántartási eljárásokban bekövetkező változások, továbbá – figyelemmel arra, hogy a törvény még nem lépett hatályba, így a gyakorlati oldalát nem ismerhetjük – milyen elvárásokat fűzhetnek a jogalkalmazók és a jogi képviselők egyaránt a megújuló egységes nyilvántartáshoz. Fontosnak tartom vizsgálni azt is, hogy a jogalkalmazók mellett milyen kihívásokat várhatnak a jogi képviselők a hatálybalépéstől, hiszen a cégekre vonatkozó kötelező jogi képviseletnek köszönhetően a jogi képviselők is aktívan részt vesznek az egyes cégbejegyzési eljárásokban.

A dolgozatom felépítését tekintve a cégeljárás jogi alapjainak, valamint történeti előzményeinek bemutatását követően megvizsgálom a 2026. január 01. napján hatályba lépő Jsnytv.-t és annak főbb rendelkezéseit, illetve a változásokat a cégek vonatkozásában. Mivel az új és egységes nyilvántartás kidolgozására uniós modellek alapján került sor, véleményem szerint elengedhetetlen a nemzetközi joggyakorlat áttekintése az új törvény jogi hátterének megismeréséhez. A dolgozat hangsúlyt fektet az elméleti hátteren kívül a gyakorlati alkalmazás kihívásaira is, hiszen jelentős változások várhatóak a hatálybalépéstől.

Meglátásom szerint a jogi személyek nyilvántartási rendszerének korszerűsítése hozzájárul a gazdasági élet növekedéséhez. Gondoljunk csak arra, hogy a rendszerváltás után a kapitalizmus nagymértékű terjedése nem következett volna be a jogi személyek nyilvántartási reformja nélkül. A – már hatályon kívül helyezett – gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény hatályba lépésével megindult a cégek tömeges alapítása, valamint a meglévő cégek modern cégformákba alakulása.⁴ Véleményem szerint jelenleg a nagymértékű digitalizáció és a bíróságokra nehezedő adminisztratív terhek miatt is indokolt lenne egy korszerű nyilvántartási reform, amelynek bevezetését a társasági jog atyja, Sárközy Tamás is szorgalmazta.

II. Történeti előzmények

1. A cégeljárás történeti fejlődése

A cégeljárás történeti előzményei szorosan kötődnek a társasági jog fejlődéséhez, hiszen a cégjog gyakorlatilag a társasági joggal együtt mozgott és fejlődött évtizedeken keresztül.⁵ A szabályozás kiindulópontja az 59/1979. (XII.24.) számú PM rendelet a vállalatok, a szövetkezetek és a területi (szakmai) szövetségeik, valamint a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társulások törzskönyvi nyilvántartásáról és képviseletéről (a továbbiakban: 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet). A hivatkozott rendelet tartalmazta a hatálya alá vont jogi személyekre

⁴ Gál Judit: Nyilvántartási rendszerek új utakon- a jogi személyek nyilvántartásáról. *Gazdaság és Jog* 2023/1-2., 20.o.

⁵ Gál: 2023/1-2. 20-21.o.

vonatkozó nyilvántartási szabályokat. Előírta a gazdálkodó szervezetek vonatkozásában a törzskönyvi nyilvántartást, amelynek jelentősége abban állt, hogy nem csak nyilvántartás vezetési kötelezettség állt fenn a gazdálkodó szervezetek vonatkozásában, hanem a gazdálkodó szervezetek – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – törzskönyvbe történő bejegyzéssel jöttek létre. A bejegyzés a gazdálkodó szervezetek alapítójának bejelentése alapján történt, amelyre a rendelet az alapító határozat keltétől számított 8 napos határidőt szabott. Ugyancsak 8 nap állt rendelkezésre a törzskönyvben nyilvántartott adatok változásának bejelentésére is, amelyet a változás elrendelésétől (adott esetben jóváhagyásától) számítottak.⁶ A bejegyzés és a bejelentés vonatkozásában sajátos szabályok vonatkoztak a pénzintézetekre, szövetkezetekre, leányvállalatokra, valamint egyéb gazdasági társulásokra.⁷ Jelenleg a cégjegyzékben egy kattintással el lehet érni a képviseleti joggal felruházott személyek adatait, képviseleti jogának kezdő és befejező időpontját, azonban ez nem volt mindig így. Az 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet tartalmazott rendelkezéseket az ún. képviseleti könyvre vonatkozóan. A képviseleti könyv a képviseletre jogosultak nyilvántartását jelentette és tartalmazta a gazdálkodó szerv vezetőjét, aláírási joggal felruházott személyek nevét, azok beosztását, lakóhelyét, valamint a képviseleti jogukra vonatkozó egyéb fontos adatokat.⁸ A rendelet közel 9 évig volt hatályban, míg hatályon kívül nem helyezte a vállalati nyilvántartásról szóló 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet.

A dolgozat témája szempontjából releváns rendelkezés az 1986. január 1-jén hatályba lépett 1985. évi 16. számú törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról (megjegyzendő, hogy ekkor még a vállalati nyilvántartás és a cégnyilvántartás vezetése egymás mellett történt).⁹ A rendelet célja – az azt megalkotó Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa szerint – a gazdasági életben a törvényesség teljesebb megvalósulása és a vagyoni viszonyok terén a forgalom biztonságának fejlesztése.¹⁰ A rendelet azért számított újdonságnak, hiszen itt jelent meg először a cégjegyzék fogalma (valamint tartalma), a cégnyilvántartás alapvető, ma is használatos elvei, illetve a cégbíróság is. Kiemelendő, hogy definiálásra került a „cég” jogi meghatározása is, amelyet a rendelet 3.§ a) pontja a következőképpen fogalmaz meg: cég az a jogi -vagy magánszemély, amely (aki) meghatározott név alatt jogokat szerezhets és kötelezettségeket vállalhat, s e nevet aláírásul használhatja. E fogalommeghatározás alá eső cégeket a cégjegyzékben tartják nyilván, amely tartalmazza a cég formáját, megnevezését,

⁶ 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet 1.§ a)-i), 2.§, 5.§, 16.§ (1)

⁷ Eperjesi Zoltán: A cégjog történeti fejlődése. Gazdaság és Jog 2019/2., 18.o.

⁸ 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet 26.§ (1)-(2)

⁹ Eperjesi: 2019/2. 19.o.

¹⁰ 1985. évi 16. számú törvényerejű rendelet

székhelyét, illetve egyéb, a cégekkel kapcsolatos adatokat. Rögzítésre került a cégjegyzék vonatkozásában a cégnyilvántartás két fontos alapelve is: a közhitelesség és a nyilvánosság. Ezt támasztja alá a törvényerejű rendelet azon rendelkezése, miszerint a cégjegyzék hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, jogok és tények fennállását, valamint változását; és egyéb rendelkezés hiányában nyilvános. A nyilvánosság a nyilvántartásban szereplő adatok megtekintését, feljegyzés készítését, az adatok kinyomtatását, továbbá hiteles vagy nem hiteles másolatok kérésének lehetőségét foglalja magában.¹¹ Megemlítendő még a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárása is. A törvényerejű rendelet „Eljárás jogszabálysértés esetén” megnevezésű fejezetben lényegében a mai törvényességi felügyeleti eljárásnak megfelelő intézkedéseket rögzítettek. Habár nem volt nevesítve, de lehetőség volt arra, hogy akár a cégbíróság hivatalból, akár indítványra intézkedéseket tegyen jogszabálysértés esetén. Ezek az intézkedések tulajdonképpen szankcióknak feleltek meg és a törvény taxatívén sorolja fel ezeket, nevezetesen: jogsértő határozat megsemmisítése és új határozathozatal elrendelése, testületi ülés összehívása, cég működésének felfüggesztése, valamint végső esetben megszűntnek nyilvánítás és működéstől eltiltás.¹² Megemlítendő még, hogy bár a vállalati nyilvántartás ekkor még párhuzamosan működött a cégnyilvántartással, a kettő összefonódásának kezdetét jelentette az, hogy a törvényerejű rendelet módosította a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény vállalatokra vonatkozó rendelkezéseit is akként, hogy előírta, hogy a vállalatokat a cégjegyzékbe is be kell jegyeztetni, valamint a megszűnést is ugyancsak fel kell tüntetni a cégjegyzékben.¹³ A törvényerejű rendeletet végül 1990. január 1. napján hatályon kívül helyezte a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről szóló 1989. évi 23. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ctvr.). A Ctvr. hatályba lépésével hatályon kívül helyezésre került a vállalati nyilvántartásról, a leányvállalatok nyilvántartási rendjéről, a szövetkezetek és a vízgazdálkodási társulatok törzskönyvéről, valamint a képviselői könyvről szóló 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet is, ezzel megszüntetve a cégek és a vállalatok párhuzamos szabályozását.¹⁴ Ez azt jelentette, hogy a törzskönyvi hatóság által nyilvántartott és a cégjegyzékbe még nem bejegyzett állami vállalatok trösztök, tröszti vállalatok, leányvállalatok, egyes jogi személyek vállalatai, vállalati formában működő pénzügyintézetek és szövetkezetek legkésőbb 1990. június 30. napjáig kötelesek voltak kérni bejegyzésüket a cégjegyzékbe. E kötelezettség elmulasztása esetén az illetékes cégbíróság pénzbírsággal

¹¹ Darák Péter: A jogi személyek egységes nyilvántartása. Gazdaság és Jog 2002/9., 3-9. o.

¹² 1985. évi 16. számú törvényerejű rendelet 1-2.§, 4.§ (1), 11-12.§, 13.§ (1) a)-e)

¹³ 1959. évi IV. törvény 71. § (3)

¹⁴ Eperjesi: 2019/2. 19-20. o.

sújtotta a mulasztót.¹⁵ A jogalkotó igyekezett átfogó szabályozást alkotni a cégeljárás szabályaira vonatkozóan. Ennek megfelelően pontosított a cég fogalmán is és tartalmi elemei közé veszi a cégnyilvántartásba történő bejegyzést, a jogi -vagy természetes személyek társaságát, illetve az üzletszerű gazdasági tevékenység végzését is. A cégnyilvántartás közhitelessége is nyilvánossága továbbra is kulcselemként szerepel, amelyhez törvényi vélelmek felállítása is kötődik.¹⁶ Lefektetésre kerültek a cégeljárás alapvető szabályai is, mint például a kérelemre történő eljárás elve. Fontos azonban megemlíteni a törvényességi felügyeleti eljárást, amelynek szabályai kibővültek a törvényerejű rendelettel. A törvényességi felügyelet ugyanis jelenleg is fontos aspektusa a cégbíróságok munkájának. Lényege abban áll, hogy a gazdasági és vagyoni viszonyok törvényességének biztosításában fontos szerepet játszik az, hogy a cégbíróság a nem törvényszerűen, vagy már egyáltalán nem működő szervezeteket eltiltsa tevékenységüktől, végső esetben megszüntesse, törölje a cégjegyzékből. Habár a Ctvr. a korábbi rendelkezésekhez képest részletesebben tárgyalja a bíróságok törvényességi felügyeletre vonatkozó kötelezettségeit, meglátásom szerint a szabályozás túl általános figyelembe véve azt is, hogy a Ctvr. mindösszesen 5 paragrafust tartalmaz a témakörre vonatkozóan.¹⁷ A Ctvr.-t végül a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: régi Ctv.) helyezte hatályon kívül, amelyet az Országgyűlés 1997. decemberében fogadott el az új társasági törvénnyel (1997. évi CXLIV) együtt.¹⁸

A régi Ctv. a jelenleg hatályos cégeljárást szabályozó törvény előzménye. Összességéből elmondható, hogy a korábbi rendelkezéseket csak kismértékben módosította és a cégeljárásra vonatkozó lényegi rendelkezéseket meghagyta. Újdonság a törvényhez fűzött melléklet, amely a cégbejegyzéshez (illetve változásbejegyzéshez) szükséges mellékletek, okiratok felsorolását tartalmazza, hozzájárulva ezzel a joggyakorlat egységesítéséhez. Részletesen taglalja továbbá, hogy melyek azok az adatok, tények, amelyeket a Céglőnyben közzé kell tenni, valamint a cégjegyzékben megjelenítendő információkat is kellő részletességgel felsorolja. Kiemelendő, hogy a törvény vezette be a kötelező jogi képviseletet a cégbejegyzési eljárás során, amely a mai napig is változatlan. ¹⁹ Ennek célja a cégbíróság munkájának megkönnyítése és tehermentesítése.²⁰

¹⁵ 1989. évi 23. törvényerejű rendelet 26.§ (1)-(2)

¹⁶ 1989. évi 23. törvényerejű rendelet. 1.§, 2. § (2)-(3)

¹⁷ Összehasonlításképp a jelenleg is hatályban lévő 2006. évi V. törvény két fejezeten keresztül foglalkozik vele (beleértve a különleges törvényességi felügyeleti eljárásokat is).

¹⁸ Gadó Gábor: A társasági és a cégjogi szabályozás továbbfejlesztésének irányai. Gazdaság és Jog 2000/7-8., 3.o.

¹⁹ 1997. évi CXLV. törvény 7-10. §, 12-14. §

²⁰ Eperjesi: 2019/2. 21.o.

A közhiteles, naprakész nyilvántartás azonban ebben az időben csupán elméleti síkon tudott teljes mértékben megvalósulni. A papír alapú nyilvántartás igencsak megnehezítette a cégbíróságok feladatát. A rendszerváltást követően a cégnyilvántartásba bejegyzésre kerültek a vállalatok, leányvállalatok, szövetkezetek (amelyek bejegyzését 1990. június 30. napjáig kötelesek voltak megtenni), amely azonban hatalmas adminisztratív terhekkel járt a cégbíróságok számára, akik cégnyilvántartáson kívül még más nyilvántartások vezetésével is foglalkoztak, így például a civil szervezetekkel is. A papír alapú ügyintézés a bírósági ügymenetet is lassította, amelynek következménye a cégnyilvántartás alapelveinek, a közhitelességnek és a nyilvánosságnak a megkérdőjelezése, valamint a gazdaság működésének hátráltatása. Ezt jól mutatja az is, hogy az alapítás bejegyzésére közel egy évet kell várni. Ennek köszönhetően honosodott meg az előtársaság jogintézménye is. A megoldás erre a problémára az elektronizáció bevezetése volt. Az elektronizáció következtében a cégbíróssággal történő kapcsolattartás teljes mértékben elektronikussá vált.²¹

2. Jelenlegi szabályozás áttekintése

Látható, hogy a cégeljárás a rendszerváltás előtti időszaktól kezdődően napjainkig nagy utat járt be a papír alapú ügyintézésről a teljeskörű elektronikus kapcsolattartásig. A technika fejlődése mind nemzetközi, mind pedig európai szinten hatással volt a jogfejlődésre, ez különösen a társasági jog területén mutatkozott meg. Mivel Magyarország az Európai Unió tagállama, ezért érdemes kicsit megvizsgálni távolabbi aspektusból a jog „elektronizálódását”.

Helsinkiben, az 1999-ben megrendezett technológiai konferencián megindult az Elektronikus Európa kezdeményezés, amely uniós jogalkotási aktusokban jelent meg. Ilyen volt többek között az Európai Parlament és Tanács 1999/93/EK irányelve az elektronikus aláírásra vonatkozó közösségi keretfeltételekről²², valamint az Európai Parlament és Tanács 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól. Ezen jogforrások mind hozzájárultak az elektronikus okiratok (és aláírások) terjedéséhez, amelyek ennek köszönhetően megjelentek a jog világában is e-cégeljárás formájában.²³

Ebben a szabályozási környezetben a magyar jogi szabályozásnak is szüksége volt a modernizációra. A modernizáció mellett, hogy az akadálymentesítést és az ügyintézés

²¹ Gál: 2023/1-2. 21. o.

²² Az irányelv célja az áruk és szolgáltatások szabad mozgásának biztosítása, segítése

²³ Dr. Kollár Pál -Dr. Rim Zsuzsanna Dorina: A cégeljárás múltja és jelene: a szabályozás háttere és gyakorlati problémái. Magyar Jog 2008/3., 158-162.o.

leegyszerűsítését szolgálja, uniós törekvéseknek is igyekszik eleget tenni, amelyek főként az áruk és szolgáltatások szabad mozgását célozzák.²⁴ Hazánkban az elektronikus aláírás és ezzel együtt az elektronikus nyilatkozattétel jogszabályi kereteit a kétezres évek elején fektették le. Az 1075/2000. (IX.13.) Korm. határozat az elektronikus aláírásról szóló törvény szabályozási alapelveiről és az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedésekről, valamint az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény megteremtették az első lépéseket az elektronikus cégeljárás bevezetéséhez. Habár egyébként kiemelendő, hogy az elektronikus kapcsolattartás ekkor már nem számított újdonságnak, hiszen a régi Ctv.²⁵ már előírta, hogy a cégbíróságok a bejegyzési, vagy változásbejegyzési kérelem megérkezését követően az erre létrehozott számítógépes rendszer útján beszerzik az adóhatóságtól, valamint a Központi Statisztikai Hivaltól a cég adóazonosítóját, statisztikai számjelét. Második lépésben már lehetővé vált az elektronikus ügyintézés is a cégek vonatkozásában, amelyet hazánkban az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény vezetett be. A törvény előírta a korlátozott felelősségű társaságok és a részvénytársaságok bejegyzési (vagy változásbejegyzési) kérelmének elektronikus benyújtását, a céges iratokban történő elektronikus betekintést, valamint a beszámolók elektronikus közzétételét. Figyelemmel arra, hogy a hatályos cégeljárás törvény szerint a cégeljárás során kötelező a jogi képviselő, a törvény felhatalmazta az ügyvédeket (valamint a közjegyzőket), hogy a papír alapú okiratokat elektronikus okiratokká formálják át, ellátva azokat a minősített elektronikus aláírással és ezt követően nyújtsák be a cégbírósághoz.²⁶

Így jutunk el a hatályos szabályozáshoz, amely nagy utat tett meg jelenlegi állapotának eléréséig. Itt kell szót említenem a civil szervezetek nyilvántartásáról is, amelynek nyilvántartása – akár a cégnyilvántartás – törvényszéki szinten működik, ugyanakkor itt később valósult meg az elektronizáció (vannak olyan szervezetek, ahol a mai napig lehetőség van papíralapú ügyintézésre). A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) taxatívén sorolja fel azokat a szervezeteket, ahol kizárólag elektronikus úton van lehetőség az ügyintézésre, ugyanígy akkor is, amennyiben jogi képviselővel jár el a kérelmező fél.²⁷ Jelenleg a cégeljárás az egyetlen olyan jogi eljárás hazánkban, amely kizárólag csak elektronikus úton

²⁴ Pázmándi Kinga: A jogi személyek nyilvántartási rendszere az Európai Unió egyes tagállamaiban, és Magyarországon. Magyar Jog 2015/4., 202. o.

²⁵ 1997. évi CXLV. törvény 25.§ (4)

²⁶ Kollár- Rim: 2008/3. 158-162.o.

²⁷ 2011. évi CLXXXI. törvény 8. § (1)-(2)

kérelmezhető²⁸. A hatályos cégeljárás jogi kereteit a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) fektette le, amelyet az Országgyűlés 2005. december 19. napján fogadott el a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvénnyel egyidejűleg²⁹. A törvény több alkalommal is módosításra került, amelyből kiemelendők a 2011. évi CXCVII. törvény által bevezetett szigorítások, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) bevezetésével átvezetésre került módosítások. Fontos változás következett be a hatáskörök módosulásában, amelynek célja a bírók mentesítése, hiszen ezzel az adminisztratív és anyagi terhek is csökkenthetők. Ennek fejében a cégügyekben a bírósági titkárok első fokon önálló aláírási joggal rendelkeznek, míg a törvényben megszabott esetekben kizárólag bíró hozhatja meg a határozatokat.³⁰ Míg a bírói kontroll továbbra is érvényesül, kikerültek a bírói hatáskörből azok az ügyek, amelyek esetében más bíróság (vagy hatóság) eljárásának kezdeményezését, vagy adott esetben befejezését rögzítik. Így például egy felszámolási eljárás megindulásának rögzítése már az ügyintézők hatáskörébe tartozik, amely szintén hozzájárul a bírókra nehezedő ügyteher csökkentéséhez. Vannak azonban vitatható rendelkezések a hatáskörök módosításával kapcsolatban, így például a Ctv. 1/A § (2) bekezdés f) pontja, amely bírói hatáskörbe utalja a törvényességi felügyeleti eljárásban hozott intézkedést, ha a kérelmező a cég cégjegyzékébe bejegyzett személy vagy szervezet. Ebből az következik, hogy a nem bejegyzett személy vagy szervezet által kezdeményezett törvényességi felügyeleti eljárásokban a döntést a bírósági ügyintézők jogosultak meghozni. Számos esetben előfordulhat, hogy például ügyészség, vagy pénzügyintézetek indítják ezeket az eljárásokat és sok esetben az elbíráláshoz szükség lenne a bírók anyagi és eljárásjogi ismeretére ahhoz, hogy az ügymenet gördülékenyen lebonyolítható legyen. A gördülékeny ügyintézés segíti elő, az a 2014. március 15. napjától hatályos rendelkezés, amely szerint jogszabály által cég létesítő okirata szerződésminta megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Ebben az esetben arra kell ügyelni, hogy a létesítő okirat tartalmának meg kell egyeznie a szerződésmintában rögzített tartalommal.³¹ Figyelemmel arra, hogy az új Ptk. megszüntette a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság kategóriáját, az ezekre történő utalás szintén megszűnt a Ctv.-ből.³² Egyebekben, például a betéti társaságra irányadó szabályok az új Ptk. értelmében nem változtak jelentős mértékben.³³

²⁸ 2008 július 1-jétől kezdődően

²⁹ Dr. Gadó Gábor: Társasági jogi reform Európában. Magyar Jog, 2006/6., 321.o.

³⁰ 2006. évi V. törvény 1/A § (1)-(2)

³¹ 2006. évi V. törvény 9/A. §

³² Kenesei Judit: A cégeljárás új szabályai a Ptk. után. Gazdaság és Jog 2014/7-8., 5.o.

³³ Gál Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. Céghírnök, 2014/1., 3.o.

A Ctv. jelentősebb módosításainak megtárgyalását követően szeretnék kitérni a jelenlegi hazai cégnyilvántartásra is, amely az európai tagállamok többségét jelentősen megelőzi, ha a transzparenciáról van szó. Mivel a cégnyilvántartás törvényszéki szintre van utalva, a cég adatokat a törvényszékek cégbíróságán tárolják, azonban azokat az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és a Céginformációs Szolgálat a bármely kérelmezőnek díjmentesen rendelkezésére bocsátja. Az így lekérhető adatok lényegesen szélesebb körűek, mint például az Ausztriában alkalmazott információs rendszer, ahol az ingyenesen lekérhető adatok száma minimális.³⁴ Meglátásom szerint az áttekinthető és nyilvános cégnyilvántartás számos előnyt hordoz magában, így például azt, hogy a megtekinteni kívánt adatok az interneten keresztül pár perc alatt lekérhetőek, nem szükséges azért az illetékes cégbíróságot felkeresni, amely a bíróságok munkáját is segíti. A cégekre vonatkozó adatok mindenki általi megismerhetősége pedig hozzájárul a gazdasági fejlődés előmozdításához és törvényességének biztosításához.

3. Nemzetközi kitekintés

Az Európai Unió a hetvenes-nyolcvanas évektől kezdett el jelentősebb mértékben foglalkozni a társasági joggal és gyakorolni hatást a nemzeti társasági jogokra. Kiemelném, hogy hazánk az európai gazdasági folyamatokba nem a csatlakozás (2004.05.01.) napján került be, ugyanakkor ettől a dátumtól kezdve lesz szerves része az uniós jog hazánk társasági jogának.³⁵ A cégeljárás elektronikus alapokra helyezésével a jogalkotó legfőbb célja a magyar gazdaság előremozdítása, versenyképesebbé tétele azáltal, hogy az egyes bejegyzési eljárások elektronikus úton történnek.³⁶ Mindemellett azonban véleményem szerint fontos hangsúlyozni azt is, hogy a cégeljárás fentiekben ismertetett modernizációja európai uniós törekvéseket is szolgált. A cél lényegében egy európai információs társadalom megalakítása volt, amely magába foglalja a transzparens, átlátható jogi környezetet.³⁷ Következésképpen e célból számos uniós jogforrást hoztak, így például az Európai Parlament és Tanács 1999/93/EK irányelvét az elektronikus aláírásra vonatkozó közösségi keretfeltételekről, vagy az Európai Parlament és Tanács 2000/31/EK irányelvét a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól. Ebben a

³⁴ Pázmándi: 2015/4. 203-204.o.

³⁵ Dr. Szikora Veronika: Határon innen és túl – társaságok az uniós és a nemzetközi jog mozgásterében. In: Bodzás Balázs (szerk.) Az európai jog hatása a magyar jogra. Jogászegyleti Értekezések 2024. Magyar Jogász Egylet. 279-280.o .

³⁶ Szegedi András: Szerződési szabadság vagy elektronikus kényszerzubbony? Acta Conventus de Iure Civili Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009. 332.o.

³⁷ Verebics János: Az elektronikus gazdasági kapcsolatok joga. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2001. 395. o., 22-23.o

változó és folyamatosan fejlődő jogi (valamint technikai) környezetben kell a nemzeti jogalkotónak megoldást találnia arra, hogy az uniós célokkal összhangban az egyes régi jogintézményeket kiiktassa a nemzeti jogrendszerből és kialakítson egy, az információs társadalommal és az elektronikus kereskedelemmel harmonizáló intézményrendszert.³⁸ Habár az uniós törekvések egy európai információs társadalom kialakítására irányultak és megkísérelték összehangolni az egyes tagállami szabályozásokat, a nyilvántartó rendszerekre irányuló modernizáció igencsak eltérő az egyes uniós tagállamokban.³⁹ Ennek oka az is, hogy habár az Európai Unió törekvései az összehangolásra irányulnak, semmiképpen nem cél egy egységes modell létrehozása (ennek ellenére a történeti előzményeknek köszönhetően erős francia hatás mutatkozik meg például a belga, vagy a holland kereskedelmi jog szabályozásban)⁴⁰. Dolgozatomban jelen fejezetében az európai uniós jogi személy nyilvántartási rendszereket szeretném ismertetni, különös tekintettel Ausztriára, Dániára, valamint Hollandiára. Az általam választott három állam mind-mind eltérő szabályozási rendszerrel rendelkezik, amelyek ismertetésük véleményem szerint azért fontos, mert így képet kaphatunk arról, hogy az egyes európai országokban miként működnek az egyes nyilvántartási eljárások, továbbá a modernizáció vonalán haladva akár modellként is szolgálhatnak a hazai megoldásoknak.

Hazánkban a jogi személyek állami elismerése egységes, függetlenül attól, hogy civil szervezetről, vagy cégről van szó az bírói útra tartozik (törvényszéki szintre van utalva).⁴¹ Ennek ellenére azonban a cégek és a civil szervezetek nyilvántartása nem egységes. Ehhez hasonló szabályozás jelenik meg az osztrák *Firmenbuchgesetz*-ben (a továbbiakban: FBG), amely két részből áll: a főkönyv, illetve az iratjegyzék, vagy iratgyűjtemény. A cégek a főkönyvben (főnyilvántartás) kerülnek szabályozásra.⁴² Az FBG 2. § szerint a főkönyv az olyan jogi személyek nyilvántartására szolgál, mint az egyes gazdasági társaságok, szövetkezetek, egyéni vállalkozó, takarékpénztárak és magánalapítványok, valamint európai társulások. Ezzel szemben az iratgyűjtemény a főkönyvi bejegyzés alapjául szolgáló iratok jegyzékét jelenti. Kezdetben cégnyilvántartási adatokat papíron kezelték, majd 1991-től a cégnyilvántartás Ausztriában is automatizálva lett (azzal, hogy a meglévő, papíralapú adatok bekerültek az elektronikus rendszerbe), azóta elektronikus úton lehet hozzáférni a hatályos információkhoz.

³⁸ Verebics: 22-23.o.

³⁹ Pázmándi: 2015/4. 202.o

⁴⁰ Sándor István: Eltérések és hasonlóságok a társasági jog területén Nyugat-Európában. *Gazdaság és Jog* 2000/9-10., 11.o.

⁴¹ Pázmándi: 2015/4. 203.o

⁴² *Firmenbuchgesetz* 1.§ (1), 2.§

Eltérés azonban a magyar szabályozáshoz képest, hogy a hozzáférés – ugyan teljeskörű – de a térítésmentes adatlekérés nem terjed ki annyira széleskörűen, mint a magyar szabályozásban.⁴³ Ez azt jelenti, hogy az osztrák cégnyilvántartásból mindenki jogosult adatokat lekérdezni, azonban az ingyenesen lekérhető adatok terjedelme korlátozott, így például a törvény taxatív felsorolása nem tartalmazza a cég tevékenységét.⁴⁴ További hasonlóság a magyar és az osztrák szabályozás között még az a tény, hogy a cégnyilvántartás vezetése bírósági szintre van utalva, amelyet a regionális bíróságok működtetnek. Ellentétben a civil szervezetekkel, amelyek – ahogy az a fentiek alapján is látható – nem tartoznak az FBG hatálya alá és amelyeket egy külön, a Belügyminisztérium által működtetett nyilvántartásban tartanak nyilván. Párhuzam vonható az osztrák és a magyar szabályozás között abban a tekintetben is, hogy mindkét állam esetében bírósági hatáskörbe tartozik a törvényességi felügyelet.⁴⁵ Meglátásom szerint az osztrák cégnyilvántartási rendszer sok aspektusban hasonlít a hatályos magyar szabályozásra, legfőképpen az egyes jogi személyek közötti differenciálásban, amelyet a Jsznytv. teljesen felszámolna. Lényeges különbség az adatok megismerhetőségében mutatkozik meg, így a lekérhető adatok terjedelmében. Hazánkban a cégjegyzék bárki számára ingyenesen elérhető és az egyes cégekre vonatkozó adatokat részletesen tartalmazza, míg Ausztriában az információk részletes megismerése díjköteles. Hasonló modell figyelhető meg Franciaországban is, ahol mára már egységesítették a kereskedelmi ügyekben illetékes bíróságok által vezetett cégnyilvántartást.⁴⁶

A dán nyilvántartási szabályozás jelentősen eltér az előzőekben ismertetett osztrák, valamint hazai szabályozástól. Ez a különbség leginkább abban mutatkozik meg, hogy a nyilvántartási rendszer közigazgatási jellegű, azaz a jogi személyek nyilvántartását nem bíróság, hanem valamilyen hatóság (vagy kereskedelmi kamara) végzi. Dániában a cégek nyilvántartása a Dán Kereskedelmi Hatóság (*Erhvervsstyrelsen*) hatáskörébe tartozik, amely szerv egyben regisztrációs hatósággént is szolgál és ellátja a gazdasági társaságok feletti törvényességi felügyeletet is. A dán cégnyilvántartás alapvető jellemzője az, hogy törekednek a felmerülő adminisztrációs és egyéb terhek elhagyására, vagy legalábbis minimalizálására. Ezt bizonyítja az is, hogy Dániában már megvalósult a hazánkban még csak tervezett egységes nyilvántartási rendszer, azaz hogy a dán nyilvántartás magába foglalja a gazdasági társaságokon túl a civil szervezeteket is. Differenciálás természetesen van Dánia esetében is, mégpedig

⁴³ Pázmándi: 2015/4. 204.o.

⁴⁴ Firmenbuchgesetz 34.§ 1-4.

⁴⁵ Pázmándi: 2015/4. 204.o.

⁴⁶ Pázmándi: 2015/4. 205.o.

akként, hogy közép-vagy nagyvállalatról van-e szó, vagy esetleg mikrovállalatról, továbbá az egyes civil szervezetek is eltérően kerülnek szabályozásra.⁴⁷ Véleményem szerint ez a megoldás nem idegen a hazai szabályozástól, hiszen a gazdasági társaságok egyes típusai hazánkban is eltérő szabályokkal működnek, ugyanúgy eltérő szabályok vonatkoznak az egyes nyilvántartási eljárásokra is. A nyilvántartások egységesítésével pedig kikerülhetők azok az adminisztratív terhek, amelyek ezáltal a bíróságokra nehezednek.

Dánia példáján keresztül megismerhettük a közigazgatási jellegű nyilvántartási rendszert, ahol a nyilvántartó szerv közigazgatási hatóság. Más esetben, a nyilvántartást kereskedelmi kamara vezeti, ez figyelhető meg a holland modell esetében. Eltér azonban az előzőekben ismertetett modelltől abban, hogy amíg Dánia esetében a hatóság nyilvántartási feladatokon túl ellátja a törvényességi felügyeletet is, a Holland modellnél a törvényességi felügyelet független a nyilvántartó kereskedelmi kamarától és bírósági hatáskörbe van utalva. A cégnyilvántartás csakugyan megegyezik a dán szabályozással: megtalálhatóak benne a gazdasági társaságok, alapítvány (civil szervezetek), egyéb nyilvántartásra kötelezett jogi személyek, azaz egyesíti a kereskedelmi és a nonprofit jelleget. Eltérés a hazai szabályozáshoz képest, hogy bizonyos társasági formáknál⁴⁸ az eljárásban közjegyzők működnek közre.⁴⁹ A közjegyzői részvétel nem idegen a magyar cégeljárások során, hiszen a Ctv. tartalmaz rendelkezéseket a közjegyzőkre vonatkozóan például a cégképviselői címpéldány közjegyzői aláírás-hitelesítésével kapcsolatosan, így nem csupán ügyvéd, hanem közjegyző is vehet részt a cégnyilvántartási eljárásokban.⁵⁰ Jelentős eltérés a Hollandiában, valamint a Magyarországon működő közjegyzők között, hogy a cégeljárás során a holland közjegyző igencsak széles hatáskörrel bír. Teljes jogkörrel vizsgálhatja meg az iratokat és végezheti el a megfelelőségi vizsgálatot, tulajdonképpen a hazai cégbíró szerepét tölti be.⁵¹

Az európai társasági jog fejlődése alternatív utakon is folyhat, erre mutat rá *Beate Sjåfjell* és *Anja Wiesbrock* kutatása, amelynek középpontjában a fenntartható értékek teremtése és az ennek megfelelő szervezet áll.⁵²

Összegzésképpen megállapítható, hogy az európai jogi személy nyilvántartási rendszerek ezen bemutatott három kategória (bírósági, közigazgatási, vegyes) valamelyikébe esnek, azonban ezen túl igencsak erős a tagállamok közötti szórás. Más-más alapokon, anyagi

⁴⁷ Pázmándi: 2015/4. 206-207.o.

⁴⁸ Korlátolt felelősségű társaság vagy alapítvány esetén

⁴⁹ Pázmándi: 2015/4. 208.o.

⁵⁰ 2006. évi V. törvény 31/A.§ (3)

⁵¹ Pázmándi: 2015/4. 208.o.

⁵² Beate Sjåfjell-Anja Wiesbrock: *The Greening of European Business under EU Law. Taking Article 11 TFEU Seriously* (Routledge Research in EU Law). London, Routledge, 2014. 11.o.

jogszabályok alapján működnek, azonban ez nem zárja ki azt, hogy egy jól működő rendszerből ötletet lehessen meríteni. A dán modell véleményem szerint a bemutatott három közül a legjobban működő, hiszen amellett, hogy törekszik az ügy-és adminisztrációs terhek csökkentésére, az egységes nyilvántartásban egyszerre található meg és szerezhető információ valamennyi jogi személyről anélkül, hogy külön felületeken kell keresni azokat, ez pedig megkönnyíti mind a jogalkalmazók, mind pedig azok munkáját, akik a cégnyilvántartási eljárásokban részt vesznek.

III. A 2021. évi XCII. törvény főbb rendelkezései

1. A törvény célja és általános célkitűzései

A Ctv. valamennyi módosítása során felmerült annak igénye, hogy a jogalkotó olyan nyilvántartást hozzon létre, amely nem kizárólag a cégek adatait tartalmazná, hanem más egyéb jogi személyeket is magában foglalna, így főként a civil szervezeteket is.⁵³ Ez az elképzelés nem újkeletű, a fentiekben bemutatottak alapján látható, hogy Európa több országában is alkalmazzák és jelentős előnye az adminisztratív terhek minimalizálása. A törvény vizsgálatát a cégeljárás szempontjából szeretném elvégezni, azonban emellett elengedhetetlen más jogi személyek vizsgálata az egységes nyilvántartás fényében, hiszen ezzel alapjaiban változik meg a magyar jogi személyekre vonatkozó szabályozás. Fontosnak tartom kiemelni, hogy ezzel a módosítással nem csupán a cégekre vonatkozó szabályozás fog egyszerűsödni, hanem a civil szervezetekre vonatkozó joganyag is egységes lesz, amely hozzájárul az eljárás gyorsításához. Mindez annak köszönhető, hogy a jogi személyek nyilvántartásai közül a cégnyilvántartás jelenleg a legfejlettebb, amely annak tudható be, hogy a rendszerváltást követően az eljárási szabályok párhuzamosan fejlődtek az anyagi joggal. Ezzel szemben azonban a különböző civil szervezetek nyilvántartása (és törvényességi felügyelete) az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényhez (a továbbiakban: Civiltv.) kapcsolódó Cnytv.-vel rendeződött.⁵⁴ A két nyilvántartási rendszer között alapvető különbségek vannak, így az egyes bejegyzési eljárásokra is más-más szabályok vonatkoznak. Ez azonban szemben áll a Ptk. jogi személyekre vonatkozó követelményeivel. Megfigyelhető ugyanis, hogy a Ptk. a jogi személyekre vonatkozó alapvető szabályokat, így például az alapítást, vagy a megszűnést egységesen szabályozza a harmadik könyvben, nem tesz különbséget az egyes jogi személyek között. Következésképpen a Ptk.-ból, mint anyagi jogszabályból logikusan következik az egységes nyilvántartás követelménye- így

⁵³ Gál Judit: A jogi személyek egységes nyilvántartásáról. *Gazdaság és Jog* 2020/11-12., 48.o.

⁵⁴ Sárközy Tamás: A cégjog fejlesztéséről. *Gazdaság és Jog* 2015/6., 8.o.

foglalmaz a Jszyntv.-hez fűzött végső előterjesztői indoklás (a továbbiakban: Indoklás).⁵⁵ Ez természetesen az elektronizáció további terjedését vonja maga után, azonban ez egy olyan folyamat, amely már a kilencvenes évek óta befolyásolja a tudományt, vagy a gazdaságot és idővel a jog területére is beférközött.⁵⁶ Ennek láthatjuk nyomait a jog jelen világának reformtörekvéseiben is.⁵⁷

Az általam hivatkozott Indoklás szerint az egységes magánjogi szemlélet megvalósítható a nyilvántartások vonatkozásában is, amelynek előnyeit taxatívén sorolja fel, a Jszyntv. célja ezekben ragadható meg. A törvény egyébként célként kifejezetten kiemeli, hogy a jogi személyek létrehozásának és működtetésének szabadságával összhangba kerüljenek az uniós törekvések, és a rendelkezésre álló, széleskörű informatikai vívmányok is.⁵⁸ Egyrészt az eljárási szabályok egységesítésével maga az eljárás is egységessé válik és sokkal kiszámíthatóbb lesz, amely nem csupán a bíróságok számára előnyös, hanem a jogi képviselők munkáját is jelentősen megkönnyíti. Másrészt az egységes eljárási szabályok bevezetésével a cégekre, valamint a civil szervezetekre vonatkozó eltérő jogalkalmazói gyakorlat is megszűnne, így ezek elbírálására egységes szempontok alapján kerülne sor. Harmadrészt fontos megemlíteni a kötött eljárási határidőket is, amelyek a gyors ügyintézés teszik lehetővé. Az egységes jogi személy nyilvántartással minimalizálhatóak az ügyintézésrel kapcsolatos terhek is, hiszen a más állami nyilvántartásokban meglévő adatokat nem kell külön-külön beszerezni.⁵⁹ Az Indoklásban foglalt előnyök alátámasztják azt az állítást, miszerint a nagymértékű digitalizáció és a bíróságokra nehezedő adminisztratív terhek miatt is indokolt lenne egy korszerű nyilvántartási reform.

2. A cégeljárásra vonatkozó legfontosabb változások

A Jszyntv. indoklása kihangsúlyozza, hogy a Ctv. a hatálybalépését követően több alkalommal is módosult, amely változásoknak köszönhetően a jogszabály szövege nehezen értelmezhetővé, szinte áttekinthetetlené vált. Ennek egyik okaként az indoklás azt jelöli meg, hogy a Ctv. megalkotásakor főszabály szerint papír alapú ügyintézés volt és az elektronikus cégeljárás volt a rendkívüli. Ma már ugyebár ez megfordult és a cégek esetén kizárólag elektronikus ügyintézés lehetséges. Ennek ellenére a törvény megoldásai és szövegezése is az általános, papíralapú

⁵⁵Végső előterjesztői indoklás a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló XCII. törvényhez. Indoklások Tára 2021/83. 1147.o.

⁵⁶Pázmándi Kinga: Digitalizáció, technológiai fejlődés, jogi paradigmák. Gazdaság és Jog 2018/12., 10.o.

⁵⁷Így például az elektronikus ingatlan-nyilvántartás esetén.

⁵⁸2021. évi XCII. törvény

⁵⁹Indoklások Tára: 2021/83. 1147.o.

cégeljáráshoz kötődnek. Ezzel szemben ott vannak a Ctv. utóbbi években eszközölt módosításai, amelyek igencsak nehezen illeszthetők bele ebbe a már-már elavultnak mondható szabályozási környezetbe. Erre jó példa lehet a Jszytv. által bevezetni kívánt és törvényben szabályozott nemperes eljárások,⁶⁰ amelyek mind eljárásjogi, mind technikai szempontból olyan mértékben eltérnek a Ctv. korábbi szabályozásától, hogy a hatályos keretekbe nem illeszthetők bele.⁶¹

Habár dolgozatom a cégeljárásra vonatkozó módosításokra koncentrálok, szükséges megemlíteni a civil – korábbi elnevezéssel társadalmi⁶² – szervezeteket is, amelyek az új törvény értelmében a cégekkel kerülnek közös nyilvántartásba. Ez meglátásom szerint szükséges változás, hiszen önmagában a civil szervezetekre vonatkozó jelenlegi szabályozás igencsak nagy terhet jelent a bíróságokra. Ennek oka az, hogy a törvény nem teszi kötelezővé valamennyi civil szervezet esetén azt, hogy elektronikusan legyenek a beadványok benyújtva.⁶³ Ezentúl nincs ügyvédkényszer, így emiatt a jogban nem jártas kérelmezők számára sok esetben nehézséget okoz a kérelem helyes, ellentmondásoktól mentes kitöltése. Ezen nem segít az sem, hogy az Országos Bírósági Hivatal honlapjáról lehetséges szöveges kitöltési segítséget kapni az egyes kérelmek kitöltéséhez, azonban ez az útmutató sem feltétlenül egyértelmű.⁶⁴ Ezen okok miatt egyre inkább erősödik az a tendencia, miszerint szükséges, hogy a Cnytv. hatálya alá tartozó jogi személyek nyilvántartásba vétele és változásbejegyzése a cégekhez hasonló módon működjön. Ennek a jogalkotói kíváncságnak tesz eleget a Jszytv. azzal, hogy egységes nyilvántartás alá vonja a cégeket és az egyéb jogi személyeket (beleértve a civil szervezeteket is), egyúttal egységesíti az egyes nyilvántartási fogalmakat, és közös szabályokkal szabályozza valamennyi Jszytv.-ben szabályozott polgári nemperes eljárást is. Az egységes nyilvántartási fogalomra jó példa lehet, hogy a jelenlegi nyilvántartásba vételi, változásbejegyzési, átalakulási, egyesülési és szétválási eljárásokat a törvény bejegyzési eljárásnak nevezi, amely megkönnyíti a hivatkozást is a törvénytövegeben.

A törvény a bíróság feladatait, funkcióját is érintené, miszerint az elsődleges feladata a cégbíróságoknak a jogi személy és annak adatairól közhiteles nyilvántartás vezetése és a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása. Előbbi kapcsán kiemelandó, hogy e tekintetben egyfajta szemléletváltás szükséges, hiszen a bíróságok szerepe csökken abban a tekintetben,

⁶⁰ Például ilyen lehet a Jszytv. 136.§ szerinti, automatikus bejegyzéssel bejegyzett adatok javítása iránti eljárás

⁶¹ Indoklások Tára: 2021/83. 1147-1148.o.

⁶² Kiss István: A miskolci törvényszéken nyilvántartott civil szervezetek számadatai és a törvényszék feladatai a civil szervezetekre vonatkozó jogszabályok kapcsán. Advocat 2014/3-4., 3.o.

⁶³ 2011. évi CLXXXI. törvény 8.§

⁶⁴ Kelemen Judit: A civil eljárások űrlapjaival kapcsolatos gyakorlati problémák és a Cnytv. 2015. január 1-től hatályos szabályai. Advocat 2014/3-4., 4.o.

hogy csupán az érdemi, bejegyzéshez kötelező elemek meglétét, jogszabályi megfeleltethetőségüket ellenőrzik a bíróságok az egyes bejegyzési eljárásoknál. Egyéb, a szervezeteket érintő kérdések esetén a Ptk. diszpozitív szabályozása alapján a tagok autonómiája érvényesül. Ezen gondolatmenetből vezeti le az automatikus döntéshozatali eljárás szükségességét az indoklás. Az automatikus döntéshozatali eljárás célja pedig összhangban áll az előző pontban írottakkal, miszerint jogalkotói kíváncságot a bírósági munka egyszerűsödése azzal, hogy az adminisztratív teendők csökkentésével a hangsúly a törvényességi felügyeleti eljárásokra helyeződik.⁶⁵

A törvényességi felügyeleti eljárás alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a közhitelességet erősítse azáltal, hogy biztosítja, hogy a bíróság nyilvántartásában szereplő adatok a valóságnak megfelelnek. A Jszytv. indoklásában foglalt céloknak megfelelően ezen eljárásoknál is elsődleges szempont a gyorsaság, valamint az automatizálás, azaz az automata által elvégezhető ügyintézési feladatok automatizálása. A gyors eljárás igencsak hatékony ügyintézés tesz lehetővé, amely miatt lehetővé vált új, különleges törvényességi felügyeleti eljárások bevezetése is. Ilyen különleges eljárás például a Számviteli tv.⁶⁶ szerinti beszámoló elmulasztása esetén induló törvényességi felügyeleti eljárás.⁶⁷ A jelenleg is hatályos, Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárások továbbra is megmaradnak az új törvényben is, azonban az azokra vonatkozó szabályok bővebben részletezésre kerültek.⁶⁸

A jelen pontban leírtakat gondolom a törvény legfontosabb módosításainak, amelyek jelentősen átformálják a magyar társasági jogi szemléletet. A szemléletformálás mellett természetesen gazdasági okai is vannak a modernizációnak, hiszen a rendkívül sokféle jogi személy nyilvántartások fenntartása igencsak költséges és egyáltalán nem is áttekinthető. A továbbiakban szeretném részletesen kifejteni ezeket a változásokat, amelyek hozzájárulnak egy korszerű(bb) nyilvántartási rendszer létrehozásához.

IV. Változások az új törvény fényében

1. A törvény hatálya és a nyilvántartásban szereplő jogalanyok köre

A Jszytv. már a rögtön a legelején, az 1.§-ban meghatározza a tárgyi hatályát, amely kettős. Egyrészt a törvényi szabályozás vonatkozik magára a jogi személyek nyilvántartására, beleértve az abban szabályozott jogi személyeket, adatokat, illetve magát a nyilvántartást is.

⁶⁵ Indoklások Tára: 2021/83. 1148.o.

⁶⁶ 2000. évi C. törvény

⁶⁷ 2021. évi XCII. törvény 126.§

⁶⁸ Indoklások Tára: 2021/83. 1148-1149.o.

Másrészről pedig a törvény által nyilvántartási eljárásoknak nevezett eljárásokra, amely tulajdonképpen az egyes jogi személyekre vonatkozó bírósági nemperes eljárásokat jelenti kiegészítve a Számviteli tv. szerinti beszámoló közzétételével összefüggő eljárással.

A nyilvántartásban szereplő jogalanyok adják meg a törvény személyi hatályát. Ezeket összefoglalóan a törvény akként nevesíti, hogy a nyilvántartás tartalmazza a cégek, a civil- és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek, társasházak és olyan jogi vagy nem jogi személy szervezet adatait, amelyek esetén a nyilvántartással összefüggő határozathozatali eljárást nem bíróság folytatja le, és amelyek adatainak nyilvántartásba vételét törvény elrendeli. A jogi személyek nyilvántartása tartalmazza továbbá a törvény által létrehozott jogi személyek adatait is.⁶⁹ A Ctv. nem tartalmazza ilyen részletesen a nyilvántartásba sorolandó szervezeteket, hiszen az kizárólag a cégek szabályozására irányul, ellenben alkot egy cégfogalmat, amelybe minden olyan szervezet besorolható, amely a fogalom által alkotott keretekbe belefér. Eszerint a cég egy olyan jogalany, amely a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel, üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása végett jön létre.⁷⁰ A Jszytv. ezzel szemben definiálja a cég fogalmát, amelynek oka, hogy az ide sorolandó jogalanyok köre nem egységes (a Ctv. szerinti üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása nem minden cégforma esetén állná meg a helyét). Ennek megfelelően a törvény tervezete azt a megoldást választja, hogy taxative sorolja fel a cégformákat. Újdonság, hogy a közös vállalat és a vállalat, mint cégforma kivezetésre került a cégnyilvántartásból.⁷¹ Érdekes lehet a Jszytv. jogalanyainak felsorolásánál a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet fogalom meghatározás is. Ha közelebbről megvizsgálhatjuk, ez a rendelkezés át lett emelve a Cnytv.-ből, lényegében a civil szervezetek nyilvántartásának jogalanyait tartalmazza.⁷² A civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet azonban egy elég tág fogalommeghatározás, ezt a jogalkotó nem szűkítette le konkrét szervezetekre, ami azonban azt jelenti, hogy az ezen fogalom alá tartozó jogalanyok köre a jövőben bővíthet. Ugyancsak újdonság, hogy 2026-tól a társasházakat is a törvényszékek cégbíróságai fogják nyilvántartani.

Az előbbieken felsorolt jogalanyokra a törvény tervezete szervezet megnevezés alatt hivatkozik. Ez alól kivétel az egyéb jogi személyek kategóriája, amelyek esetén a nyilvántartási eljárásokat nem a bíróság végzi. Ez azt jelenti, hogy az egyéb jogi személyek létesítése, változásbejegyzése, illetve törlése nem a bíróság feladata lesz, hanem az egyes, ilyen jogi személyekre vonatkozó jogszabályokban meghatározott, a Jszytv. által nyilvántartó szervnek

⁶⁹ 2021. évi XCII. törvény. 1.§, 2.§ (1)

⁷⁰ 2006. évi V. törvény 2.§ (1)

⁷¹ Indoklások Tára: 2021/83. 1148. o.

⁷² 2011. évi CLXXXI. törvény 4. §

nevezett szervezeté. Természetesen ezekben az esetekben is biztosítani kell azt, hogy az így bejegyzett adatok helyesek és más nyilvántartásokkal is összeegyeztethetőek, amelyhez a szükséges adategyeztetést a nyilvántartó szervnek kell elvégeznie. Kiemelném, hogy a jogi személyek új nyilvántartása olyan szervezetek adatait is tartalmazná, amelyek törvény által létesültek, illetve nem rendelkeznek nyilvántartó szervvel. Ezekben az esetekben a jogi személynek magának kell bejelentenie adatait az erre megadott felületen, amelyet a törvény nyilvántartási portálnak nevez.⁷³

Érdemes megemlíteni, hogy a tervezet szerinti nyilvántartás továbbra is közhiteles és nyilvános marad. A közhitelességre vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:13§ (2) bekezdésével összhangban kell értelmezni,⁷⁴ amelyre tekintettel nem került sor a Jszytv.-ben a különböző garanciális szabályok kifejtésére. A közhitelesség biztosítását a bíróságok látják el akként, hogy a benyújtott kérelmek törvényességi szempontú vizsgálatát elvégzik. A törvény tervezete ezen annyiban módosítana – céljával összefüggésben – hogy ez a törvényességi szempontú vizsgálat kizárólag a nyilvántartás vezetéséhez feltétlenül szükséges elemekre korlátozódna (így például az automatikus eljárás esetén a létesítő okiratok ilyen vizsgálata nem valósulna meg).⁷⁵ A közhiteles nyilvántartáshoz kapcsolódik még az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról (a továbbiakban: digitális irányelv), amely az egyéb – a társasági jogban alkalmazandó – rendelkezések mellett tartalmazza, hogy eltérés esetén a nyilvántartásba (jelen esetben a jogi személyek egységes nyilvántartásába) bejegyzett adatok az irányadóak.⁷⁶

A Jszytv. ellentétben a közhitelességre vonatkozó rendelkezéseivel, a nyilvánosság vonatkozásában új elemeket hozott a magyar társasági jogba. Ennek oka az, hogy az elektronizáció és az elektronikus úton történő kommunikáció terjedésével a személyes adatok és azok védelme kulcskérdéssé vált. Erre vonatkozóan a Ctv. nem nyújt átfogó szabályozást, sőt mondhatni a cégekre vonatkozó adatokba történő korlátlan betekintést biztosít. Azonban meg kell jegyezni, hogy ez a szabályozás még abban az időben jött létre, amikor nem voltak jelentős szabályozások az adatvédelem területén. Ezzel szemben a Jszytv. már szükséges és indokolt mértékre szűkíti a nyilvánosságot.⁷⁷ Ez megmutatkozik abban, hogy nyilvános a nyilvántartási jegyzék bejegyzett – hatályos és nem hatályos – illetve törölt adata, és a

⁷³ Indoklások Tára: 2021/83. 1150-1153.o.

⁷⁴ 2021. évi XCII. törvény 10. § (1)

⁷⁵ Indoklások Tára: 2021/83. 1148. o.

⁷⁶ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve (EU) 2019/1151. 1. cikk 6. pont (4)

⁷⁷ Indoklások Tára: 2021/83. 1154. o.

nyilvántartási irat. Civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek esetében nyilvános a törvényességi felügyeleti eljárás irata, ha a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti intézkedést alkalmaztak, illetve ha a bíróság felhívására a törvényes működését helyreállította, de az eljárás megindítására okot adott. A nyilvántartott adatok tekintetében pedig kiemelhető, hogy 2026-tól bejegyzett természetes személy neve, születési helye és ideje, valamint anyja születési neve maradnak nyilvános adatok, a lakcím már nem.⁷⁸ Mindezek véleményem szerint szükséges és komoly előre lépések adatvédelmi tekintetben. A korábbi szabályozás – érthető módon – nem fordított ekkora figyelmet a személyes adatok védelmére és gyakorlatilag a cégjegyzékből bármilyen természetes személy személyes adatai lekérhetők bárki számára (lakcímmel, illetve akár adószámmal együtt). A Ctv. megalkotásakor azonban, mint azt korábban is kifejtettem, a papíralapú ügyintézés volt az általános, nem kellett számolni az elektronika térhódításával járó visszaélésekkel.

2. A nyilvántartási eljárások

A nyilvántartási eljárás definícióját a Jszytv. hiánypótlóan adja meg. A tartalmi elemei között hangsúlyozásra kerül annak elektronikus mivolta, valamint az, hogy a nyilvántartási eljárás polgári nemperes eljárás, amelyre a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvénynek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit, illetve a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni.⁷⁹ Lényegében tehát ez magába foglal minden olyan nemperes eljárást, amelyet a nyilvántartó cégbíróság folytat le a törvény hatálya alá tartozó jogalanyok vonatkozásában. Az egységes szemléletet alátámasztja az is, hogy a törvény valójában egy fejezetben (III. Fejezet) tárgyalja a nyilvántartási eljárásra vonatkozó szabályokat. Ennek indoka vélemény szerint a praktikusságban keresendő, hiszen ellentétben a jelenleg hatályos és a nyilvántartásokra vonatkozó szabályokkal, amelyek minden egyes eljárás (bejegyzés, változásbejegyzés, kényszerszüntetés stb.) vonatkozásában megállapították az alapvető szabályokat, a Jszytv. ezt egy fejezetben fejt ki.

Fontos, és a bíróságok működését befolyásoló változás a bírósági titkárok hatáskörének bővülése. A cél ugyanis az, hogy az ügyintézését folytató bíróságoknak a minél gyorsabb és kiszámíthatóbb döntéshozatalra, valamint állami kényszer erejű törvényességi eljárásokra kell épülnie. Megjegyzendő, hogy a gyors és „elfogadható” időn belüli döntéshozatal

⁷⁸ 2021. évi XCII. törvény 11-12. §

⁷⁹ 2021. évi XCII. törvény 27. § (1)

Alaptörvényből levezethető követelmény. A XXVIII. cikk rögzíti a jogot ésszerű határidőn belüli elbíráláshoz, amely miatt teljesen indokolt ez a követelmény a bíróságok felé⁸⁰ Ennek megvalósításában a bírósági titkárok magas szakmai színvonalon tudnak segítséget nyújtani.⁸¹ A jelenleg is hatályos Ctv. is első fokon önálló aláírási joggal ruházta fel a bírósági titkárokat az érdemi határozatok meghozatala tekintetében, azonban vannak eljárások, amiket ez alól kivesz. Így nem bírósági titkár, hanem bíró hozza meg a döntést például az egyszerűsített cégeljárás, cég átalakulás, egyesülés, vagy szétválás bejegyzése esetén.⁸² A Jszytv. rögzíti, hogy a bírósági titkár első fokon önállóan, önálló aláírási joggal eljárhat, érdemi határozatot hozhat törvény eltérő rendelkezése hiányában. Ez utóbbi kitétel⁸³ arra vonatkozik, hogy garanciális jelentőségű kérdések esetén a bírók számára biztosítanak kizárólagos jogkört. Szintén a gyorsított ügyintézését szolgálja az általános ügyintézési határidő meghatározása, amely a Jszytv. 27.§ (8) bekezdése alapján 5 nap. Tehát ha nincs meghatározva egyéb határidő, akkor a bíróság a beadvány informatikai rendszerbe érkezését követő munkanaptól, a beadvány benyújtására rendelkezésre álló határidő lejártától, vagy az intézkedésre okot adó egyéb körülmény bekövetkezésétől számított öt munkanapon belül megtesz valamennyi szükséges intézkedést. Ez a rendelkezés azért került a törvénybe, mert a Jszytv. nem határoz meg minden beadvány vonatkozásában ügyintézési határidőt, így ezen esetekben ez az egységes öt nap lesz az irányadó.⁸⁴

A nyilvántartási eljárások vonatkozásában szükséges tisztázni azt is, hogy milyen rendszeren keresztül történik majd a kérelmek benyújtása. Jelenleg ugyanis az erre vonatkozó eltérő. A cégek esetében a Ctv. akként szabályozza, hogy a bejegyzési kérelmet (annak elektronikus aláírással ellátott mellékleteivel együtt) a cégbírósághoz elektronikus úton kell benyújtani.⁸⁵ A civil szervezetek esetén a szabályozás annyiban tér el a cégektől, hogy jelen esetben nem minden szervezet esetén kötelező az elektronikus eljárás, és habár csupán szűk körben, de a mai napig vannak olyan szervezetek, amelyeknél lehetőség van a papír alapú ügyintézésre is, amely a joggyakorlat egységét megszakítja. A kivételektől eltekintve a civil szervezeteknél a beadványokat egy erre rendszeresített űrlapon kell benyújtani az Országos Bírósági Hivatal útján.⁸⁶ Ez gyakorlatilag 2024. július 22. napjáig az Általános

⁸⁰ Boda Zoltán- Kocsán Annamária: A polgári per időszerűségének felértékelődése és hatásai az ítékezésre. Magyar Közigazgatás 2023/2., 190. o.

⁸¹ Indoklások Tára: 2021/83. 1162.o.

⁸² 2006. évi V. törvény 1/A.§ (1)-(2)

⁸³ A Jszytv. 68.§ szerinti nem automatikus döntéshozatali eljárások, valamint (2)-(3) bekezdésben rögzített, kizárólag bírói hatáskörbe tartozó ügyek.

⁸⁴ Indoklások Tára: 2021/83. 1162-1163.o.

⁸⁵ 2006. évi V. törvény. 36.§ (1)

⁸⁶ 2011. évi CLXXXI. törvény 6-7.§

Nyomtatványkitöltőt (a továbbiakban: ÁNYK) jelentette, majd ezen dátumot követően már kizárólag a Személyes Ügyintézési Felületen elérhető *iForm* űrlapon nyújthatóak be a civil szervezetek beadványai.⁸⁷ Újdonság, hogy a törvény a társasházakat is jogi személlyé minősíti, amely azt vonja maga után, hogy a jelenleg is ingatlanügyi hatósági hatáskörbe⁸⁸ tartozó ügyintézés helyett a társasházakra is azok a nyilvántartási és eljárási szabályok lesznek az irányadók, amelyek a cégekre, illetve az egyéb szervezetekre is. Látható tehát, hogy egy rendkívül diverz szabályozási környezetből kíván a Jszyntv. egy egységeset alkotni. Elsősorban ezt úgy kívánja megoldani, hogy valamennyi jogi személy esetében irányadó nyilvántartási eljárást elektronikus alapokra helyezi,⁸⁹ amely követelmény nem csak uniós kíváncsalom,⁹⁰ hanem Alaptörvényből levezethető követelmény is egyben. Magyarország Alaptörvénye ugyanis előírja, hogy az állam a működésnek hatékonysága, valamint a szolgáltatások színvonalának növelése érdekében törekszik az új műszaki megoldások, és a tudományos eredmények alkalmazására. Ennek érdekében a digitális ügyintézés elsőbbséget élvez.⁹¹ A beadványokat nyomtatványok segítségével lehet elkészíteni, amelyeket az ún. nyilvántartási portál tartalmaz, ahol a kitöltést és az azonosítást követően lehet benyújtani a beadványokat. A nyilvántartási portál célja, hogy a jelenlegi, cégbírósággal történő e-mail alapú kapcsolattartást felváltsa egy önállóan működtethető és a digitális szolgáltatásokról szóló törvénynek⁹² megfelelő felület, amely további előnye, hogy segítséget nyújt a kérelmek kitöltésében és általános tájékoztatással látja el a kérelmező felet.⁹³ Jelenleg a nyilvántartási portál, mint informatikai rendszer kiépítése folyamatban van, a Kormány a Jszyntv. által felhatalmazást kapott arra, hogy a nyilvántartási portál és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatásra, az informatikai működtetésre, továbbá informatikai biztonsági technológiai, szervezeti szervezési és módszertani követelményekre rendeletben állapítson meg részletes szabályokat, amely kormányrendelet még nem született meg.⁹⁴ Sajátos elem, hogy a szervezet, vezető tisztségviselő, továbbá akár a jogi képviselő is nem csupán a bejegyzéssel kapcsolatos beadványait, hanem valamennyi kérelmét a nyilvántartási portálon keresztül tudja majd benyújtani és a nyilvántartó bírósággal kapcsolatot tartani⁹⁵

⁸⁷ Polgári peres és nemperes iForm-ok bevezetése. Magyarország bíróságai. <https://birosag.hu/hirek/kategoria/ugyfeleknek/polgari-peres-es-nemperes-iform-ok-bevezetese> (letöltés dátuma: 2024. 10. 20.)

⁸⁸ 2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról 10.§ (1)

⁸⁹ 2021. évi XCII. törvény 27.§ (1)

⁹⁰ Ahogy arra több Európai Unió jogforrás is utal, így a digitális irányelv is.

⁹¹ Magyarország Alaptörvénye XXVI. cikk (1)-(2)

⁹² 2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól

⁹³ Indoklások Tára: 2021/83. 1153.o.

⁹⁴ 2021. évi XCII. törvény 153.§ (1) 1.

⁹⁵ Indoklások Tára: 2021/83. 1164.o.

A fentiekben ismertettem a cégekre (is) irányadó legfontosabb eljárási szabályokat, azaz azokat a pontokat, amelyek valamennyi jogi személy nyilvántartási eljárása esetén alkalmazandók. Az alábbiakban szeretném megvizsgálni a Jszytv. kifejezetten a cégekre vonatkozó rendelkezéseit, és azt, hogy ezek hogyan befolyásolják a cégeljárás jövőjét.

3. A cégeljárás

Egy-egy jogterület szabályozástörténetének vizsgálatakor gyakran merül fel, hogy vajon miként mérhető az, hogy egy törvény jelentős, nagyhatású-e, vagy hogyan lehet felmérni az esetleges utóhatásait. Mindezek a kérdések a társasági jog vonatkozásában lehetnek a leginkább relevánsak, hiszen ez a jogterület az, amely leginkább kapcsolódik a gazdasághoz, amelynek mutatói érdekes összefüggésekre hívják fel a figyelmet. Ilyen mutató az is, hogy a rendszerváltozást követően a gazdasági társaságok száma ugrásszerűen növekedett,⁹⁶ továbbá megszorodott a külföldi befektetések száma is.⁹⁷ Jelenleg, a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2023-ban a bejegyzett gazdasági társaságok száma 505 069 volt.⁹⁸ Habár az idei, 2024-es évre nincsenek friss adataink, körülbelül ennyi szervezet érint a cégeljárás modernizálása és jogi kereteinek megváltoztatása.

Érdeemes kiindulni a cég elnevezéséből, amelyre az alapvető szabályokat nem a Ctv., hanem a Ptk. tartalmazza a jogi személyre vonatkozó általános rendelkezések között. Minden szervezetnek saját névvel kell rendelkeznie, amely névnek meg kell felelnie a Ptk.-ban előírt követelményeknek. Így tehát annak, hogy megkülönböztethetőnek kell lennie más jogi személyektől, vagy hogy nem kelthet a valósággal ellentétes látszatot, továbbá hogy a típusra vagy formára vonatkozó elnevezést fel kell tüntetni a névben.⁹⁹ A Jszytv. a cégek elnevezésére vonatkozóan nem ismétli meg a Ptk. előírásait, hanem előírja, hogy azzal összhangban alkalmazandók a törvényben foglalt szabályok (továbbá, hogy az egyéb, elnevezésre vonatkozó szabályokat jogszabály állapítja meg, amely alapján feltételezhető, hogy külön rendeletben kerül részletes szabályozásra).¹⁰⁰ A cégnév megemlítését azért tartottam fontosnak, mivel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény 2026. január 1. napjától hatályon kívül helyezi a Ptk. 3:6.§ (3) bekezdésének

⁹⁶ Ennek indoka, hogy a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény a társasági formákat meglehetősen kizsákosította.

⁹⁷ Pázmándi Kinga: A társasági jog gazdasági környezete, viszonya a kapcsolódó jogterületekkel. *Gazdaság és Jog* 2019/3., 14-16.o.

⁹⁸ Központi Statisztikai Hivatal. A regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint. 2024.01.15. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0002.html (letöltés dátuma: 2024.10.27.)

⁹⁹ 2013. évi V. törvény 3:6 (1)-(3)

¹⁰⁰ 2021. évi XCII. törvény 21.§ (1), 22.§ (6)

azon rendelkezését, miszerint a jogi személy típusára vagy formájára vonatkozó elnevezést a névben fel kell tüntetni.¹⁰¹ A Jszntv. továbbá azt sem teszi kötelezővé, hogy a szervezet a nevében utaljon a tevékenységére.¹⁰² A jogalkotó ezzel véleményem szerint nagyobb szabadságot ad a fél számára a névválasztás területén, amely gazdasági szempontból is előnyös lehet, például a cég multinacionális terjeszkedése során, vagy a cég eladása esetén.

A Jszntv. tartalmaz módosításokat az ügyintézés helye vonatkozásában is. Alapvetően a szervezet székhelye az ügyvezetés, így a központi ügyintézés helye is egyben, amely emellett egyéb funkciókat is ellát, így a hivatalos iratok kézbesítésének helyszínéül is szolgál, továbbá egyéb jogszabályi kötelezettségek teljesítése is itt történik.¹⁰³ A hatályos Ctv. lehetőséget ad az eltérésre abban az értelemben, hogy amennyiben a cég székhelye nem azonos a központi ügyintézés helyével, azt fel kell tüntetni a létesítő okiratban. Ezen a megoldáson a Jszntv. sem változtat. Ugyanakkor a Jszntv. megszünteti a megkülönböztetést a fióktelep és a telephely között a letelepedés helye vonatkozásában. Jelenleg ugyanis a szabályozás alapján a telephely a társaság tevékenységének gyakorlására szolgáló olyan hely, amely a székhelytől eltérő helyen található, míg a fióktelep olyan telephely, amely a székhelyhez képest más településen.¹⁰⁴ Gyakorlatilag azonban ma már nincs annak relevanciája, hogy egy telephely a székhelytől eltérő településen, vagy azonos településen, csak más helyen működik-e, amelyet a jogalkotó is felismert, így a Jszntv.-ben e tekintetben már nincs megkülönböztetés fióktelep és telephely között. A fióktelepet a jogszabály magyar szervezet külföldön lévő gazdálkodási szervezeti egységére használja, megváltoztatva ezzel a Ctv. erre irányuló szabályozását.¹⁰⁵

A továbbiakban a cégekre vonatkozó és az egyes bejegyzési eljárásokkal kapcsolatos szabályokat szeretném ismertetni. Mindenekelőtt fontos tisztázni, hogy a bejegyzési eljárás egy gyűjtőfogalom, amelybe beletartozik az alapítás és a változásbejegyzés, valamint a törlés, az átalakulás, a szétválás és egyesülés iránti eljárás. Újdonság a bejegyzési eljárások vonatkozásában a sorrendiség szabályának bevezetése, amelyet a Jszntv. a 43.§ (5) bekezdésében tárgyal. Azaz egy változásbejegyzési eljárás alatt más változás bejegyzésére irányuló kérelem nem bírálható el. A benyújtásra lehetőséget ad a törvény, viszont ez addig nem bírálható el, amíg a sorrendben előbb lévő kérelmet jogerősen el nem bírálták.¹⁰⁶ Ezzel ellentétben, a 2008. évi XCVI. törvénnyel megállapított Ctv. 37.§ (6) bekezdése kimondja, hogy

¹⁰¹ Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény 47.§ 2.

¹⁰² 2021. évi XCII. törvény 21.§ (2)

¹⁰³ Indoklások Tára: 2021/83. 1159.o.

¹⁰⁴ 2006. évi V. törvény 7.§ (1)-(2)

¹⁰⁵ 2021. évi XCII. törvény 24.§ (1)

¹⁰⁶ Indoklások Tára: 2021/83. 1168.o.

– habár a cégeljárásban hozott határozatok alaki jogerővel bírnak csupán – nem lehetséges az, hogy egyazon cég bejegyzése (változásbejegyzése) vonatkozásában egyidejűleg több eljárás is folyamatban legyen. Emiatt a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem jogerős elbírálásáig nem nyújtható be ismételten bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem ugyanazon cég vonatkozásában.¹⁰⁷ A Jszyntv. által bevezetett automatikus döntéshozatali eljárás esetén – ahol a bejegyzés akadályok hiányában akár egy órán belül is megtörténhet – a gazdasági társaságok vonatkozásában olyan mértékben gyorsítja fel az ügyintézkést, hogy több kérelem benyújtása esetén ez a sorrendiség alig lesz észrevehető.¹⁰⁸ Az automatikus döntéshozatal egyébként számos más előnyt is jelent, ezeket a továbbiakban bővebben is kifejttem.

Figyelemmel arra, hogy a jogi képviselők szerepe a cégek bejegyzési eljárásainál nem hagyható figyelmen kívül, érdemes megvizsgálni a Jszyntv. és a vonatkozó szabályok ügyvédekkel kapcsolatos rendelkezéseit is. A Ctv. kötelező jelleggel írja elő a jogi képviselő részvételét a cégbejegyzési (vagy változásbejegyzési) eljárásban, amely kiterjed a kérelem benyújtására is, hiszen jogi képviselő útján kell előterjeszteni.¹⁰⁹ Ezt a nézetet fenntartja a Jszyntv. is, amely a 44.§ (3) pontjában taxative sorolja fel azokat a szervezeteket, amelyek bejegyzési eljárásai esetén kötelező az ügyvédi közreműködés. A korábbi szabályozás szerinti ügyvédkényszert kibővíti azonban azzal, hogy a szervezet képviselője a közhasznúvá nyilvánítás iránti eljárás, valamint a fentebb említett automatikus döntéshozatali eljárás esetén is kötelező lesz jogi képviselőt megbízni még abban az esetben is, ha a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet egyébként főszabály szerint nem lenne erre köteles. Mindazonáltal az ügyvédek részvétele és közreműködése garanciális jellegű. Egyrészt a cégeljárásban történő kötelező részvételükkel elősegítik a jogbiztonság előmozdítását és a bírósági eljárások ésszerű időn belül történő lefolytatását. Másrészt pedig elvégzik az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 32.§ szerinti ügyfél-azonosítást.¹¹⁰ Ennek a jelentősége abban rejlik, hogy az ügyfél-azonosítás során az ügyvéd még az ügyvédi megbízási szerződés megkötése előtt ellenőrzi természetes személyek esetén azok személyi adatait, illetve egyéb, az Üttv. 32.§ (3) bekezdésben meghatározott információkat, míg a jogi személy megbízókat a nyilvántartó hatóság nyilvántartása, vagy abból származó kivonat alapján azonosít.¹¹¹ Meg kell említenem még a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.)

¹⁰⁷ Dr. Gál Judit- dr. Vezekényi Ursula: Cégjogi kalauz. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2009. 480 o.

¹⁰⁸ Indoklások Tára: 2021/83. 1169.o.

¹⁰⁹ 2006. évi V. törvény 32.§ (4), 33.§ (2)

¹¹⁰ Indoklások Tára: 2021/83. 1169.o.

¹¹¹ 2017. évi LXXVIII. törvény 32.§ (3)-(4)

szerinti ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettséget is, amely az ügyfél és a tényleges tulajdonos azonosítására, személyazonosságának ellenőrzésére irányul. Mindezen rendelkezések a jogügyletek biztonságát szolgálják, hiszen a bíróságok jelenleg a benyújtott kérelmet és mellékleteit csupán tartalmi, jogi szempontból vizsgálják. Arra nincs módjuk, hogy a természetes személyek személyazonosságát, személyi adatait ellenőrizzék, továbbá hogy a Pmt. szerint pénzmosás megelőzésével kapcsolatos teendőket ellássák. Mindezek a feladatok tehát a jogi képviselőkre hárulnak azzal együtt, hogy az elektronikus cégeljárás alapját képező papír alapú dokumentumokat is kötelesek megőrizni, továbbá, hogy a bejegyzési kérelem nyomtatványa tartalmazni fogja a jogi képviselő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy elvégezték az iratok törvényességi szempontú vizsgálatát.¹¹² A törvényességi szempontú vizsgálat azonban nem csupán a benyújtott okiratokra, hanem az ügyvéd által őrzött, nála meglévő iratokra is kiterjed.¹¹³ Véleményem szerint az ügyvédkényszer azonban nem csak a bíróságok szempontjából lehet előnyös, hanem a szervezetek számára is lényegesen egyszerűbb, ha a kérelem hiánytalan kitöltését a jogi képviselő el tudja végezni, és nem saját maguknak kell – akár kitöltési útmutató segítségével – elvégezni a benyújtáshoz szükséges teendőket.

A Jszytv a jogi személy nyilvántartás közhitelességének fenntartása érdekében módosítást eszközölt a határidők vonatkozásában is. Ez azt jelenti, hogy a gazdasági társaságok esetén (kivéve a nyilvánosan működő részvénytársaságot) a változásbejegyzési kérelem benyújtásának határideje a változás bekövetkezésétől számított tizenöt nap, amelynek elmulasztása esetén a törvény pénzbírság megfizetését helyezi kilátásba.¹¹⁴ A határidő ilyen mértékű leszállítását az indokolja, hogy a közhitelesség fenntartása érdekében szükséges, hogy valamennyi adatmódosítás minél hamarabb átvezetésre kerüljön a nyilvántartásban is.

A jogi személyek kötelesek működésüket összhangba hozni a törvényi előírásokkal. A törvényes működés ellenőrzése Sárközy Tamás véleménye szerint két irányból is megvalósulhat: egyrészt akként, hogy egy belső szerv végzi a kontrollt, mint például felügyelőbizottság, vagy könyvvizsgáló, illetve külső ellenőrzés is lehetséges, amely a nyilvántartó bíróság általi törvényességi felügyeletet jelenti és amelynek célja a törvényes működés kikényszerítése.¹¹⁵ A törvényességi felügyeleti eljárás a Ctv. 72.§ (2) bekezdése alapján olyan nemperes eljárás amelyre – Ctv. eltérő rendelkezése hiányában – a Pp. szabályait

¹¹² Indoklások Tára: 2021/83. 1169-1171.o.

¹¹³ 2021. évi XCII. törvény 63.§ (1)

¹¹⁴ 2021. évi XCII. törvény 47.§ (1)

¹¹⁵ Sárközy Tamás: A jogi személyek törvényességi felügyeletéről, különös tekintettel a köztestületekre. Gazdaság és Jog 2016/3., 13.o.

kell alkalmazni, illetve érvényesülnek a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény általános rendelkezései.¹¹⁶ A törvényességi felügyeleti eljárás a gazdasági társaságok szempontjából nagy jelentőséggel bír, hiszen az ellenőrző funkción túl gazdasági szempontból is megközelíthető. A cég törvényes működésének helyreállítása ugyanis hozzájárul az átlátható és tisztességes piaci mechanizmusok meglétéhez, amely kétségtelenül elősegíti a gazdasági fellendülését. A problémát azonban az okozza, hogy a cégbíróságokra nehezedő ügyteher igencsak magas.¹¹⁷ Az Országos Bírósági Statisztikai Hivatal adatai szerint 2023. évben 309 752 érdemi cégügy érkezett a törvényszékekhez első fokon.¹¹⁸ Ebbe a számba beletartoznak a bejegyzési eljárások mellett a törvényességi felügyeletet érintő ügyek is. Természetesen ilyen mennyiségű ügy mellett és a törvényben meghatározott határidő keretein belül nem egyszerű a tényállások teljeskörű felderítése, amely a törvényességi felügyeleti eljárások esetén nélkülözhetetlen.¹¹⁹ Emiatt az utóbbi évek (illetve évtized) cégjogi törekvéseinek kiemelt szempontja volt az, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra nagyobb hangsúly kerüljön, azonban ez az ügyek nagy száma miatt továbbra is kihívást jelent. Erre az eddig megoldhatatlannak tűnő problémára jelenthet megoldást a Jsztnytv. azzal, hogy az ügyek döntő hányadára¹²⁰ automatikus döntéshozatali eljárást vezet be és ezzel a bírósági munka jellegét alapjaiban véve változtatja meg.

Fontos elhatárolni az automatikus döntéshozatalt az automatikus bejegyzéstől, hiszen a kettő nem ugyanaz. Utóbbit a Ctv. is tartalmazza és valamilyen adat nyilvántartásba történő bejegyzését, vagy törlését jelenti, amely eltér a kérelemre induló eljárástól. A kérelemre induló automatikus döntéshozatali eljárás jellemzője, hogy a bíróság emberi erőforrások igénybevétele nélkül, gépi adatfeldolgozás útján hozza meg döntését.¹²¹ Ezen okból kifolyólag a határozat is hamar megszületik, hiszen ha nincs bejegyzési akadály, akkor a bejegyzés egy órán belül megtörténik. Ez a rövid határidő azonban azt is jelenti, hogy hiánypótlásra nincs lehetőség, a kérelem rögtön elutasításra kerül, amelyet követően a Ctv. jelenlegi 8 napjával szemben a Jsztnytv. 15 napos határidőt ad az újbóli hiánytalan benyújtásra (nem csupán a hiánypótlás nem lehetséges, hanem a részbeni bejegyzés sem rendelhető el). Természetesen előfordulhatnak elírások is, amelyek esetén ha a bírósági informatikai rendszer az állami nyilvántartásból

¹¹⁶ Gál Judit: A cégtörvényességi felügyeleti eljárás költségei és viselésük. *Gazdaság és Jog*, 2023/7-8., 55.o.

¹¹⁷ Horváth László: Gazdasági társaságok működésének bírói felügyelete. *Gradus* 2016/1., 529.o.

¹¹⁸ A bírósági ügyforgalom 2023. éves adatait. Országos Bírósági Hivatal <https://birosag.hu/ugyforgalmi-adatok/birosagi-ugyforgalom-2023-eves-adatai> (letöltés dátuma: 2024. 10. 27.)

¹¹⁹ Horváth: 2016/1. 529.o.

¹²⁰ Egyéb esetekben emberi erőforrások igénybe vételével történik majd az ügyek elbírálása.

¹²¹ 2021. évi XCII. törvény 64.§ (2)

történő adatigénylés során megállapítja, hogy az adat helytelenül került bele a nyomtatványba és nem érdemi a hiba, akkor a helyes adatokkal történik meg a bejegyzés. A bejegyzéstől számított 5 munkanapos határidőn belül lehetőség van a bejegyzést elrendelő végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatára, amely azért lehet szükséges, mert az informatikai rendszer is meghibásodhat, abban az esetben viszont szükséges humán erőforrások igénybevétele.¹²²

A fentiekben ismertetésre kerültek a Jszytv.-nek a gazdasági társaságokra (is) vonatkozó rendelkezései, amelyből látható, hogy a cégjogi törekvések egyre inkább a bíróságok tehermentesítésére irányulnak és célzottan kívánják elősegíteni a törvényességi felügyeleti funkció felértékelődését. Ez összhangban áll az Indoklásban foglalt jogalkotói törekvéssel, amely emellett még hangsúlyozza a gyors ügyintézés is. Az ügyellátás a megadott eljárási határidők és döntéshozatali mód segítségével valóban felgyorsulhat, így meglátásom szerint a Jszytv. alapvetően alkalmas az Indoklásban megfogalmazott célok elérésére. Mindezek mellett azonban felvetnek olyan, a jogalkalmazói gyakorlatban felmerülő kérdéseket, amelyekre válaszolni csak akkor lehet, ha már eltelt egy bizonyos idő a hatálybalépést követően. Ilyen például az, hogy valóban csökken-e a bíróságok leterheltsége, ha mindeközben felértékelődik a törvényességi felügyeleti funkció. Hiszen a tényállás alapos vizsgálata és ez alapján a döntés meghozatala és végrehajtása ugyancsak feladat a bíróságok számára.

V. Az új törvény gyakorlati alkalmazása és kihívásai

A Jszytv. a fentiek alapján lényeges módosításokat eszközöl az eddigi joggyakorlatban. Ehhez nem csupán a jogalkalmazó szerveknek kell igazodniuk, hanem ugyanúgy például a jogi képviselőknek is. Jelenleg, figyelemmel arra, hogy a hatálybalépésre még várni kell nem lehet messzemenő következtetéseket levonni a hatásokról és a következményekről, így érdemes azt megvizsgálni, hogy milyen problémák merülhetnek fel a gyakorlati alkalmazás során és ezeket miként lehet megoldani.

A felmerülő problémákat a bíróságok oldaláról akként igyekeztem feltárni, hogy interjút készítettem az általam választott törvényszék cégbíróságán működő egyik cégbíróval, akinek a következő kérdéseket tettem fel:

- A jelenlegi szabályozás szerint eltérő nyilvántartásban tartják számon a civil szervezeteket, valamint a cégeket és az egyes eljárásokra is eltérő szabályok

¹²² Indoklások Tára: 2021/83. 1178-1179.o.

vonatkoznak. Ez a bíróságokra nehezedő adminisztratív terheket miként befolyásolja? (gondolok itt például az eltérő jogalkalmazói gyakorlatra)

- Az új szabályozást bevezető 2021. évi XCII. törvény egy egységes jogi személy nyilvántartást vezetne be. Az Ön véleménye szerint egy egységes nyilvántartásnak milyen előnyei lehetnek, illetve – amennyiben van – úgy milyen hátrányai?
- A 2021. évi XCII. törvény indoklása az egységes nyilvántartás előnyei között említi a gyors eljárást (kötött ügyintézési határidők miatt). Ön hogy vélekedik erről, valóban számottevő különbség lehet a jelenlegi eljárás időtartama és az új törvény által bevezetett között?
- Szintén az indoklás tartalmazza a bíróságokra nehezedő ügyteher csökkentést mint célt, amellyel szemben az ellenőrzési (a közhitelesség fenntartása érdekében), törvényességi felügyeleti funkció viszonyt felértékelődne. Ezt mutatja az is, hogy új, különleges törvényességi felügyeleti eljárások kerülnek bevezetésre. Ön szerint ez mennyire járul hozzá az indoklásban foglalt cél megvalósításához?
- Jelenleg a civil szervezeteket és a cégeket is ismereteim szerint (akár bejegyzés, akár változásbejegyzés esetén) más-más platformokon keresztül kell benyújtani. Meglátásom szerint ez az egységes nyilvántartással módosulna. Ennek a technikai feltételei megvalósultak már? Vagy tervben van egy ilyen program?
- Véleménye szerint a bíróságok és a jogi képviselők szempontjából milyen technikai problémák merülhetnek fel?

Az első kérdésem kapcsán kifejtésre került, hogy a cégek, valamint a civil szervezetek rendszerszerű szabályozása a Ptk.-hoz kötődik, amely hatályba lépését követően már számítani lehetett arra, hogy az egységes anyagi jogi szabályozás a nyilvántartás vonatkozásában is következményekkel jár majd. Ugyanakkor habár (jelenleg) a jogi személyek e két csoportja tekintetében eltérő nyilvántartás működik, már korábban is érvényesültek olyan rendelkezések, amelyek mindkettő vonatkozásában alkalmazandóak voltak, így például a kényszer-végelszámolás szabályainak alkalmazása a civil szervezetekre 2012. március 01. napját követően, amikor is a cégjogban a kényszer-végelszámolást felváltotta a kényszersztörlési eljárás. Az adminisztratív terhek vonatkozásában fontos figyelemmel lenni arra, hogy mind a civil szervezetek, mind pedig a cégek nyilvántartása törvényszéki hatáskörbe van utalva, utóbbi esetén jellemzően cégcsoportok keretében. Emiatt az új nyilvántartási szabályozás nem érinti a nyilvántartott szervezetek számát, valójában a feldolgozott kérelmek nagyságrendje változatlan marad. Ugyancsak nem változtat az adminisztratív terhek mértékén az a tény, hogy célszerűségi

szempontokból szükséges lesz az, hogy a nyilvántartási feladatokat egységes csoportokba szervezeten lássák el a törvényszékeken, amely vonatkozásában az interjúalany kihangsúlyozta, hogy vannak már olyan törvényszékek, ahol ez ebben a formában működik. Megemlítendő még az informatikai eredmények becsatornázása, kihasználása is, amely az automatikus döntéshozatali eljárás térhódítását jelenti elsősorban. Az automatikus döntéshozatal valójában az eljárás gyorsítását szolgálja, a feladatok tekintetében nem feltétlenül jelent mennyiségi változást. A humán erőforrás igénybevétele nélküli döntéshozatal során ugyanúgy megjelenhetnek emberi közreműködést igénylő folyamatok, hiszen a Jszytv. 67.§ rögzíti a bejegyzést elrendelő végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatának szabályait, amely eljárás kezdeményezése esetén a felülvizsgálat bírói hatáskörbe van utalva. A humán erőforrás rugalmasabb kihasználását teszi lehetővé az egységes nyilvántartási rendszer bevezetése, hiszen a törvényszékeken működő egyes csoportokon (cég, civil szervezet) belül még ha jelenleg olykor el is különül a munkamegosztás, egységes jogi személy nyilvántartás esetén valamennyi területtel és szabállyal tisztában kell lenni a hatékony munkavégzés érdekében. Emiatt szükséges lehet a Jszytv. hatályba lépéséig a csoportokban dolgozókat felkészíteni. Mindezek alapján megállapítható, hogy habár a bíróságokra nehezedő adminisztratív terhek csökkenése nem feltétlenül várható, kétségtelen, hogy a nyilvántartási feladatok csökkenése magában hordozza a lehetőséget az eljárás gyorsítására. Helyesebb lenne úgy megfogalmazni, hogy nem az adminisztratív teendők csökkennek, hanem az elvégzendő feladatok jellege változik meg.

Az egységes jogi személy nyilvántartás előnyei (illetve hátrányai) között az interjúalany kiemelte a tapasztalatok integrációját, a jogi problémák közös megoldását és feldolgozását, amely az egységes jogalkalmazást segíti elő. Ez mindenképpen pozitívan értékelendő, hiszen ezzel a szubjektív elemek, mint az eltérő jogértelmezés kizárható. Az értelmezés egyszerűsödése várható továbbá attól is, hogy a civil szervezetek nyilvántartási adatainak kivonata és a cégkivonat is egységesül. Hátrányok között említhető, hogy a jogi képviselők ügyelőkészítéshez fűződő feladatai még hangsúlyosabbá válnak, hiszen az automatikus döntéshozatal során előfordulhat téves adatok bejegyzése is adatelírás esetén, így fokozott figyelem és felkészültség szükséges a kérelem benyújtásakor, illetve a bejegyzés megtörténtekor is, hiszen az informatikai rendszer hibázhat, emiatt indokolt az ellenőrzés. Különösen hangsúlyos ez az automatikus döntéshozatali eljárásban elrendelt bejegyzést követő 5 napban, hiszen ennyi idő áll rendelkezésre a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére.

A gyors eljárás, mint jogalkotói kíváncsi nem új találmány. A cégeljárás során ugyanis a korábbiakban okiratminta alapján történő bejegyzési kérelem esetén egy óras ügyintézési

határidő állt a bíróságok rendelkezésére, amely határidő később egy napra változott a létesítő okiratmintával alapított cégek esetén. A Jszytv. ezt egy órás ügyintézési határidőt hozza vissza az automatikus döntéshozatali eljárás bevezetésével. Az ehhez kapcsolódó határidők is lerövidülnek, ugyanis míg a Ctv. szabályozása alapján a hiánypótlási felhívás kiadására 8 munkanap áll rendelkezésre, addig a Jszytv. ezt 5 napra csökkenti, ugyanígy a civil szervezetek esetén is, ahol a Cnytv. által megszabott 30 napos intézkedési határidő 15 munkanapra csökkent. Megjegyzendő, hogy ezen határidők leszállítása nem feltétlenül vezet az eljárások gyorsulásához, ugyanakkor a szervezetek számára is rövidebb határidő áll rendelkezésre az iratok benyújtására, amely elősegítheti a mihamarabbi érdemi befejezést.

Az interjúalany kiemelte a negyedik kérdésem vonatkozásában a törvényességi felügyeleti eljárást, mint a közhitelesség fenntartásának fontos eszközét. A törvényességi felügyeleti eljárás tekintetében jellemző, hogy ezek az eljárások nagyobb erőforrást igényelnek összehasonlítva a bejegyzési ügyekkel. Ennek oka, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás az esetek nagy részében nem hivatalból indul és kontradiktórius jellegű, amely már önmagában felveti a felek közötti nyilatkozatok megtételének és értékelésének szükségességét. A törvényességi felügyeleti eljárás összekapcsolható még az automatikus döntéshozatallal is, hiszen ahogy az fentebb is hangsúlyozásra került, a kérelmek tartalmazhatnak téves, hiányos adatokat, amely indokoltá teszi az utóellenőrzést. Az utóellenőrzés ebben az értelemben egy új megoldásként jelenik meg, amely lehetővé teszi a téves adatok tisztázását törvényességi eljárás keretein belül. Ebben az értelemben valójában nem arról van szó, hogy felértékelődik a törvényességi eljárás, hanem az utóellenőrzéshez köszönhetően megnövekszik az eljárások száma. Meglátásom szerint pedig az eljárások számának növekedése ugyancsak összhangban áll az első kérdésre adott válasszal, miszerint ha az adminisztrációs terhek nem is feltétlenül csökkennek, az azonban megállapítható, hogy hosszabb távon a technika eredményeinek bevezetése és a nyilvántartási feladatok csökkenése az eljárás gyorsulásához vezethet, amelyből következhet a terhek csökkenése. Azonban mindez majd csak akkor fog kiderülni, ha a törvény hatályba lép és kellő idő telt el ahhoz, hogy kialakuljon egy joggyakorlat. A hatálybalépésre azonban még várni kell, továbbá elmondható, hogy a Jszytv. által említett technikai feltételek (értem ezalatt a nyilvántartási portált és a bírósági informatikai rendszert) még nem valósultak meg, így erről érdemben még nem lehet beszélni. Nem szabályozott továbbá a jogi személyek megszűnése sem, várhatóan erre is külön jogszabályban kerül majd sor. A törvényszékkel készített interjú alapján egy képet kapunk arról, hogy a jogalkalmazók milyen elvárásokat fűznek az új és egységes nyilvántartáshoz. Mindezekon túl érdekesnek tartom más szemszögből is megvizsgálni az informatikai újítások becsatornázását a cégeljárásba, azaz az

automatikus döntéshozatali eljárást. Véleményem szerint az automatikus döntéshozatali eljárás mellett szól az, hogy az automatizált rendszer biztosítja, hogy egy-egy döntés azonos elvek szerint jöjjön létre csökkentve ezzel a döntések közötti jogi eltéréseket és megszüntetve az eltérő ítélkezési gyakorlatot. Ez egyben a jogalkotó célja is. Az eltérő jogalkalmazói gyakorlat megszűnése pedig a jogi képviselők számára is előnyös, hiszen sokkal kiszámíthatóbbak lesznek a döntések.

Ugyanakkor számos egyéb problémát is felvethet a gépi mechanizmus általi döntéshozatal. Elsősorban megemlíteném a hibás döntések problematikáját. Előfordulhat ugyanis, hogy egy-egy atipikusnak mondható ügy esetén az információk tévesen kerülnek rögzítésre/feldolgozásra, hiszen a rendszer ezeket vagy nem tudja feldolgozni, vagy adott esetben bárminemű meghibásodás miatt ezek az adatok tévesen kerülnek rögzítésre. A Jszytv. nem hagyta figyelmen kívül ezt a lehetőséget sem és a 67.§ rögzíti a bejegyzést elrendelő végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatának szabályait, miszerint a szervezet, illetve az, akire végzés rendelkezést tartalmaz a bejegyzéstől számított öt napon belül kérheti az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatát. Felmerülhetnek továbbá adatvédelmi kérdések is, hiszen kétségtelen, hogy a bejegyzési kérelmek érzékeny személyes adatokat is tartalmaznak. Ha ezek az adatok nem megfelelően vannak kezelve, vagy nem védettek, úgy az egyének adatai kiszivároghatnak. Nem mellesleg mivel az automatikus döntéshozatal nem csak a gazdasági társaságokra, hanem egyéb jogi személyekre is vonatkozik, a nagy mennyiségű kezelt adat miatt a rendszer fokozott kiberbiztonsági kockázatnak van kitéve.

Az egységes nyilvántartás bevezetése az eljárások vonatkozásában is közel egységes szabályozást vezet be. Ez amiatt is lehet fontos, hiszen jelenleg eltérő módon történik egy-egy civil szervezet bejegyzése/változásbejegyzése, ugyanígy a gazdasági társaságoknál, illetve a Jszytv. által jogi személlyé minősített társasházak esetén is. Az eljárási szabályok egységesítése a felszámolja a jogbizonytalanságot, továbbá egységesíti az ítélkezési gyakorlatot, ezzel is növelve az eljárások kiszámíthatóságát. Ez elsősorban a jogi képviselők számára kedvező, hiszen ezáltal a bejegyzése rögtön megtörténhet és nem szükséges az esetleges hiánypótlásokkal foglalkozniuk, valamint azon kérelmezők dolgát is megkönnyíti, aki jogi képviselő nélkül járnak el. Ilyenre például a civil szervezeteknél kerülhet sor, ahol – ahogy már a fentiek során is utaltam rá – a legnagyobb problémát az jelenti, hogy a jogi képviselő nélkül eljáró szervezetek sokszor hibásan, nem egyértelműen töltik ki a kérelmet, amelyen nem

segít az sem, hogy a rendelkezésre álló kitöltési útmutató sem egyértelmű.¹²³ Ez többletmunkát okoz nem csak a kérelmezőnek (azáltal, hogy a hiánypótlásnak eleget kell tennie), de a bíróságok számára is plusz terhet jelent. Az egységes nyilvántartás tehát eljárási szempontból mindenképpen pozitív, viszont érdemes megvizsgálni a nyilvántartással felmerülő egyéb problémákat. Ugyancsak felmerülhetnek adatvédelmi problémák ebben az esetben is azon okból kifolyólag, hogy a nyilvántartás mekkora mennyiségű adatot tárol.

Az informatikai rendszer útján elindulva megemlíteném még a nyilvántartási portált is, ahol a beadványok beadása lehetséges. Jelenleg ez is más-más módon működik a különböző szervezeteknél, a Jszytv. ezeket egységesen vonná a nyilvántartási portálhoz kapcsolódó eljárás alá. Ha a fenti, ügyszámokra vonatkozó adatokból indulunk ki, 2023-ban 309 752 számú cégügy volt folyamatban a törvényszékeken első fokon¹²⁴, amely szám kiegészül a civil és egyéb szervezetekkel, így rendkívül nagy informatikai felkészültség szükséges a megfelelő működés biztosításához.

Nem hagyható továbbá figyelmen kívül a jogi képviselők felkészültségének szükségessége sem. A jogi képviselők ugyanis az okiratszerkesztésen túl adminisztratív feladatokat is ellátnak, amely leginkább a beadványok benyújtása során mutatkozik meg. Technikai problémák is felmerülhetnek, hiszen sok ügyvéd számára technológiai kihívást jelent a digitalizáció, amely megnehezíti a rendszerhez való alkalmazkodást, továbbá – mivel még nem tisztázódtak a technikai körülmények- elképzelhető, hogy új technológiák beszerzése válik szükségessé a hatékony munkavégzéshez. Látható tehát, hogy nem csupán a bíróságok oldaláról szükséges alapos felkészültség, hanem a jogi képviselők részéről is, akik esetében az egyre fokozódó adminisztrációs feladatok¹²⁵ miatt fokozott felelősség hárul.

Összességében elmondható, hogy a Jszytv. szabályozása mind bírósági és mind ügyvédi oldalról alapos felkészültséget igényel, amelynek keretei azonban még nem tisztázottak. Véleményem szerint azonban ha az egységes nyilvántartás a törvényben foglaltak szerint megvalósul, az a kiszámíthatóság és a hatékonyság terén számos előnyt nyújt. Mindamellettt ügyelni kell adatvédelmi, illetve technológiai aspektusokra is, amelyek elengedhetetlenek a rendszer biztonságos és megbízható működéséhez.

¹²³ Kelemen: 2014/3-4. 4.o.

¹²⁴ A bírósági ügyforgalom 2023. éves adatait. Országos Bírósági Hivatal <https://birosag.hu/ugyforgalmi-adatok/birosagi-ugyforgalom-2023-eves-adatai> (letöltés dátuma: 2024. 10. 27.)

¹²⁵ Például az E-ingatlan nyilvántartás esetén.

VI. Következtetések és összegzés

A dolgozatban bemutatásra kerültek a jogi személyek nyilvántartását érintő változások, amelyből látható, hogy a Jszytv. reformja alapjaiban változtatná meg az eddigi joggyakorlatot, amely igényli a jogi képviselők és a bíróságok alkalmazkodását is. Bár a törvény hatálybalépése még várat magára, előzetesen már felmérhető – a dolgozatban bemutatott rendelkezések alapján – hogy milyen kihívásokkal kell szembenézniük akár a jogalkalmazóknak, akár az ügyvédeknek, továbbá hogy milyen elvárásokat támaszthatnak a nyilvántartási rendszer megvalósulása esetén. Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy a jogi személyek nyilvántartásának változása (különösen a gazdasági társaságok vonatkozásában) milyen gyakorlati problémákat vethet fel az egyes szervek vonatkozásában és milyen megoldási javaslat merülhet fel ezekkel kapcsolatban.

A jogalkotói szándék egyértelműen az eljárások és a joggyakorlat egységesítése és egyszerűsítése a jogbizonytalanság felszámolása és a kiszámíthatóság növelése érdekében. Ehhez szolgálnak eszközül az általam bemutatott automatikus döntéshozatali eljárás és az elektronikus ügyintézés, amelyhez elengedhetetlen a megfelelő informatikai háttér. Elsősorban talán az informatikai és technikai problémák azok, amelyekkel a felek szembesülhetnek, hiszen az információs rendszer megfelelő működése nélkül nem valósíthatóak meg a törvényben kitűzött célok. Az információs rendszer kérdése olyan problémákhoz vezet, mint az adatvédelem, illetve az érzékeny személyes adatok kezelése, amely egyéb adatvédelmi problémáknak adhat teret. Nem melléleg a jogi képviselők oldaláról is előzetes felkészülés szükséges nem csak az informatikai problémák megoldásához, hanem ahhoz is, hogy az új eljárási határidők és mechanizmusok megfelelően rögzüljenek. Véleményem szerint akárcsak az E-ingatlan- nyilvántartás esetén, úgy az egységes jogi személy nyilvántartás vonatkozásában is lesznek erre felkészítő kurzusok¹²⁶, hogy az ügyvédek megfelelően tudják ellátni munkájukat.

Eltekintve a fentiektől, amennyiben a törvény végrehajtása megtörténik a tervezett elvek szerint, úgy egy olyan stabil, modern jogi környezet alakulhat is, amelyben a digitalizáció és a technológia vívmányainak összehangolásával megvalósulhat a társasági jog atyja, Sárközy Tamás által elképzelt, valamennyi jogi személyre kiterjedő, jogállami garanciákat is tartalmazó központi állami nyilvántartási rendszer.¹²⁷

¹²⁶ Magyar Ügyvédi Kamara. Elektronikus ingatlan-nyilvántartás. <https://www.xn--mk-xka.hu/eing> (letöltés dátuma: 2024.10.28.)

¹²⁷ Sárközy: 2015/4. o. 193-194. o.

Irodalomjegyzék

- Beate Sjøfjell-Anja Wiesbrock: *The Greening of European Business under EU Law. Taking Article 11 TFEU Seriously* (Routledge Research in EU Law). London, Routledge, 2014.
- Boda Zoltán-Kocsán Annamária: A polgári per időszerűségének felértékelődése és hatásai az ítélezésre. *Magyar Közigazgatás* 2023/2., 163-196. o.
- Darák Péter: A jogi személyek egységes nyilvántartása. *Gazdaság és Jog* 2002/9., 3-9. o.
- Dr. Gadó Gábor: Társasági jogi reform Európában. *Magyar Jog*, 2006/6., 321-341. o.,
- Dr. Gál Judit-dr. Vezekényi Ursula: *Cégjogi kalauz*. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2009.
- Dr. Kollár Pál- Dr. Rim Zsuzsanna Dorina: A cégeljárás múltja és jelene: a szabályozás háttere és gyakorlati problémái. *Magyar Jog* 2008/3., 158-167.o.
- Dr. Szikora Veronika: Határon innen és túl – társaságok az uniós és a nemzetközi jog mozgásterében. In: Bodzás Balázs (szerk.) *Az európai jog hatása a magyar jogra. Jogászegyleti Értekezések 2024*. Magyar Jogász Egylet.
- Eperjesi Zoltán: A cégjog történeti fejlődése. *Gazdaság és Jog* 2019/2., 18-22. o.
- Gadó Gábor: A társasági és a cégjogi szabályozás továbbfejlesztésének irányai. *Gazdaság és Jog* 2000/7-8., 3-19. o.
- Gál Judit: A cégtörvényességi felügyeleti eljárás költségei és viselésük. *Gazdaság és Jog*, 2023/7-8., 55-57. o.
- Gál Judit: A jogi személyek egységes nyilvántartásáról. *Gazdaság és Jog* 2020/11-12., 48-53.o.
- Gál Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. Céghírnök, 2014/1., 3.o.
- Gál Judit: Nyilvántartási rendszerek új utakon- a jogi személyek nyilvántartásáról. *Gazdaság és Jog* 2023/1-2., 20-23. o.
- Horváth László: Gazdasági társaságok működésének bírói felügyelete. *Gradus* 2016/1., 521-530.o.
- Kelemen Judit: A civil eljárások űrlapjaival kapcsolatos gyakorlati problémák és a Cnytv. 2015. január 1-től hatályos szabályai. *Advocat* 2014/3-4., 1-32.o.
- Kenesei Judit: A cégeljárás új szabályai a Ptk. után. *Gazdaság és Jog* 2014/7-8., 3-8. o.
- Kiss István: A miskolci törvényszéken nyilvántartott civil szervezetek számadatai és a törvényszék feladatai a civil szervezetekre vonatkozó jogszabályok kapcsán. *Advocat* 2014/3-4., 1-32.o.
- Pázmándi Kinga: A jogi személyek nyilvántartási rendszere az Európai Unió egyes tagállamaiban, és Magyarországon. *Magyar Jog* 2015/4., 202-209. o.

Pázmándi Kinga: A társasági jog gazdasági környezete, viszonya a kapcsolódó jogterületekkel. Gazdaság és Jog 2019/3., 14-20. o.

Pázmándi Kinga: Digitalizáció, technológiai fejlődés, jogi paradigmák. Gazdaság és Jog 2018/12., 10-14.o.

Sándor István: Eltérések és hasonlóságok a társasági jog területén Nyugat-Európában. Gazdaság és Jog 2000/9-10., 11-15.o.

Sárközy Tamás: A cégjog fejlesztéséről. Gazdaság és Jog 2015/6., 8-14. o.

Sárközy Tamás: A jogi személyek státusnyilvántartásának fejlesztéséről. Magyar Jog 2015/4., 193-201. o.

Sárközy Tamás: A jogi személyek törvényességi felügyeletéről, különös tekintettel a köztestületekre. Gazdaság és Jog 2016/3., 13-18. o.

Szegedi András: Szerződési szabadság vagy elektronikus kényszerzubbony? Acta Conventus de Iure Civili Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009.

Verebics János: Az elektronikus gazdasági kapcsolatok joga. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2001.

Végső előterjesztői indoklás a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló XCII. törvényhez. Indoklások Tára 2021/83.

Internetes források

A bírósági ügyforgalom 2023. éves adatait. Országos Bírósági Hivatal
<https://birosag.hu/ugyforgalmi-adatok/birosagi-ugyforgalom-2023-eves-adatai>

Polgári peres és nemperes iForm-ok bevezetése. Magyarország bíróságai.
<https://birosag.hu/hirek/kategoria/ugyfeleknek/polgari-peres-es-nemperes-iform-ok-bevezetese>

Központi Statisztikai Hivatal. A regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint. 2024.01.15. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0002.html

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

59/1979. (XII.24.) számú PM rendelet a vállalatok, a szervezetek és a területi (szakmai) szövetségeik, valamint a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társulások törzskönyvi nyilvántartásáról és képviseléről

1985. évi 16. számú törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról

1989. évi 23. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről

1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról

2000. évi C. törvény a számvitelről

2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról

2017. évi LXXVIII. törvény az ügyvédi tevékenységről

Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról

Firmenbuchgesetz

2021. évi XCII. törvény a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról

2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól